

LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Nieuwbouw aan de Oudebaan/Kwerpsebaan te Erps-Kwerps. Archeologienota

E.N.A. Heirbaut

Colofon

Titel: Nieuwbouw aan de Oudebaan/Kwerpsebaan te Erps-Kwerps. Archeologienota.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut

Grafische illustraties/GIS: LAReS

Rapportnummer: LAReS-rapport 395

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: januari 2021

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

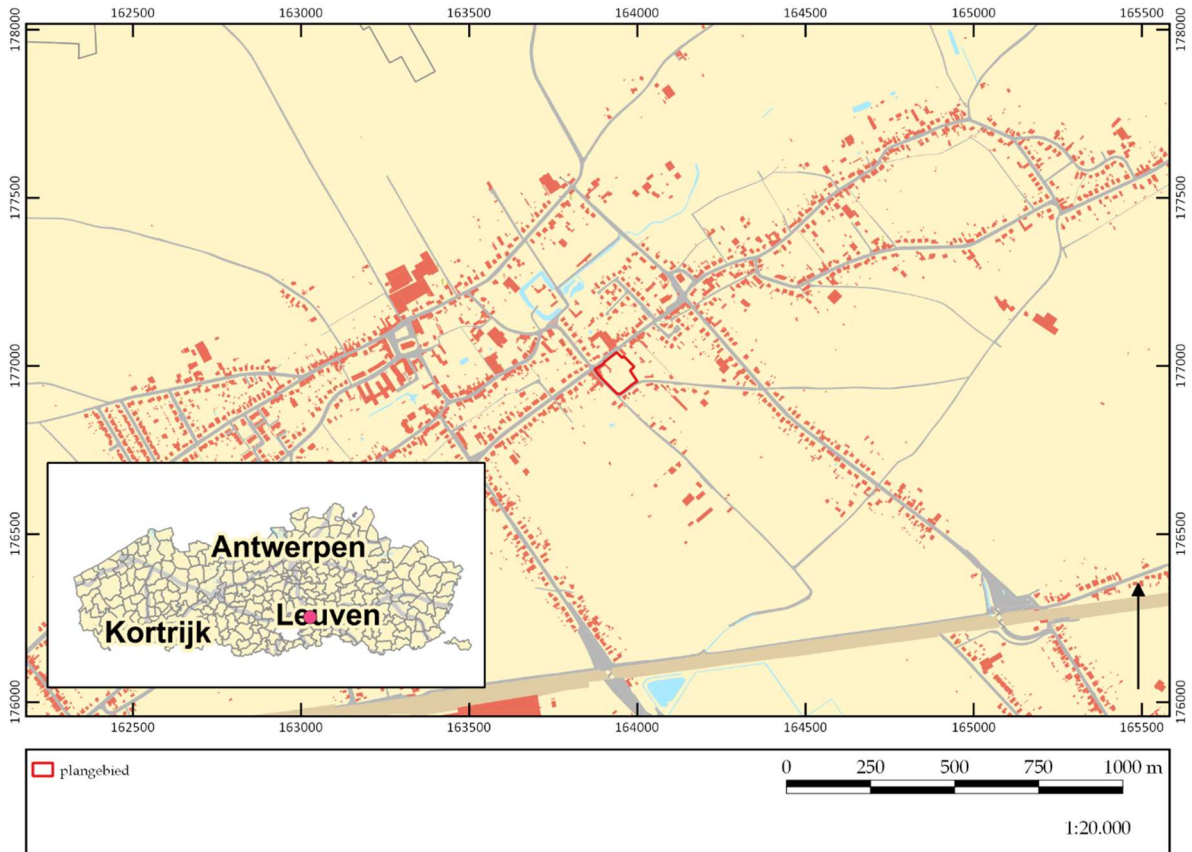
Deel I. Verslag van resultaten

Inhoudstafel

1 INLEIDING	5
1.1 RANDVOORWAARDEN	6
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	7
2 VRAAGSTELLINGEN	8
3 METHODIEK VAN HET ONDERZOEK	9
3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK	9
3.2 RAPPORTAGE EN AFBEELDINGEN	10
4 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANE WERKZAAMHEDEN	11
4.1 BESTAANDE TOESTAND	11
4.2 NIEUWE TOESTAND	12
5 ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK	21
5.1 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	21
5.2 HISTORISCHE BRONNEN	21
5.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN	22
5.4 LUCHTFOTOGRAFIE	28
5.5 GEO(MORFO)LOGIE EN BODEM	32
5.5.1 DIGITAAL HOOGTEMODEL VLAANDEREN II	32
5.5.2 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART	32
5.5.3 QUARTAIR GEOLOGISCHE KAART	32
5.5.4 BODEMTYPE	35
5.5.5 POTENTIËLE BODEMEROSIE EN BODEMBEDEKKING	35
5.6 ARCHEOLOGISCHE BRONNEN	35
5.6.1 EERDER OPGESTELDE ARCHEOLOGIENOTA	35
5.6.2 CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS:	38
6 SYNTHESE	40
6.1 SYNTHESE VOOR GESPECIALISEERD PUBLIEK	40
6.1.1 SAMENVATTING VAN DE ONDERZOEKSRESULTATEN EN BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN	40
6.1.2 IMPACT VAN VROEGERE EN GEPLANE WERKEN	41
6.1.3 POTENTIEBEPALING, KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL EN AANBEVELING	42
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	43
GERAADPLEEGDE WEBSITES	43
LIJST VAN FIGUREN	44

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Oudebaan/Kwerpsebaan te Erps-Kwerps (provincie Vlaams-Brabant). Het omvat verschillende percelen met een totale oppervlakte van ca. 8.695 m². Binnen het terrein staat momenteel een oude hoeve; de rest van het plangebied is onbebouwd. De opdrachtgever plant de hoeve te renoveren en te integreren in een nieuwbouwproject (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©LARES

Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag. Het onderzoek (projectcode 2021A269) is uitgevoerd door een erkende archeoloog conform de Code van Goede Praktijk. Onderhavige archeologienota bestaat uit twee delen: een verslag van de resultaten van het vooronderzoek (deel I) en het daaruit voortvloeiende programma van maatregelen (deel II).

Het onderzoek omvat in de eerste plaats een bureauonderzoek. Hierbij wordt nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek wordt geëvalueerd in hoeverre er voldoende informatie voorhanden is om tot bovengenoemde doelstelling te bekomen, of dat er bijkomend vooronderzoek in een andere vorm (al dan niet met bodemingreep) noodzakelijk is.

Het verslag van de resultaten van het vooronderzoek omvat naast deze inleiding nog vijf hoofdstukken. In hoofdstuk 2 worden de vraagstellingen die voor dit onderzoek

relevant zijn, opgesomd. Deze vraagstellingen zullen in hoofdstuk 6 beantwoord worden, in zoverre als mogelijk op basis van de resultaten van het vooronderzoek. De gehanteerde werkwijze en onderzoeksstrategie worden in hoofdstuk 3 beschreven. Hier wordt ook de gemaakte selectie inzake bronnen verantwoord (cf. de Code van Goede Praktijk, par. 12.5.2.1). De geplande werkzaamheden worden in hoofdstuk 4 beschreven. Hierbij is van groot belang dat duidelijk wordt in hoeverre de werken impact zullen hebben op het (eventueel aanwezige) bodemarchief. Hoofdstuk 5 vormt de weerslag van de resultaten van het bureauonderzoek (*assessment*), gebaseerd op een exhaustieve studie van het beschikbare kaartmateriaal, de historische en archeologische bronnen. In dit hoofdstuk wordt geëvalueerd wat de archeologische potentie van het plangebied is. In hoofdstuk 6 wordt een synthese gevormd op basis van het *assessment*, waarin de onderzoeksvragen beantwoord worden, en wordt ook geïnformeerd over de eventuele kennisvermeerdering die het plangebied kan opleveren. Verder wordt nagegaan in hoeverre de eventuele archeologische en cultuurhistorische waarden aangetast kunnen/zullen worden door de geplande werkzaamheden. Het eerste deel wordt afgesloten met de bibliografie en bijlagen. Het tweede deel omvat een gemotiveerd advies omtrent het vervolgtraject (programma van maatregelen).

1.1 Randvoorwaarden

Niet van toepassing

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Oudebaan/Kwerpsebaan, Erps-Kwerps
Ligging	Oudebaan/Kwerpsebaan, Erps-Kwerps
Kadastrale gegevens	Kortenbergh, Afd. 2, sectie F, nrs. 1e, 1f, 2e 3c, 3e, 3f
Bounding Box	163658.403404, 176731.722364, 164372.116947, 177144.472365
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2021A269
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Termijn	januari 2021
Geplande ingreep	Nieuwbouw + restauratiewerken
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 8.695 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek

2 Vraagstellingen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op? Welke onderzoeksstrategie moet toegepast worden in het uitgesteld traject?

3 Methodiek van het onderzoek

3.1 Onderzoeksmethodiek

Om na te gaan of er archeologische en cultuurhistorische waarden in het plangebied aanwezig zijn en om een antwoord te kunnen geven op de in hoofdstuk 2 geformuleerde vraagstellingen, is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn verschillende soorten bronnen geraadpleegd, die in hoofdstuk 5 besproken zullen worden (*assessment*). De meeste bronnen zijn online beschikbaar gesteld door de Vlaamse Overheid.

Om de fysische geografie van het projectgebied te onderzoeken zijn de bodemkaart, bodembedekkingskaart, erosiegevoeligheidskaart, tertiair geologische kaart en quartair geologische kaart geraadpleegd. Deze zijn online te raadplegen in de databases van Geopunt Vlaanderen (www.geopunt.be) en in de Databank Ondergrond Vlaanderen (www.dov.vlaanderen.be).

Om een beeld te krijgen van de historische (landschaps)ontwikkeling van het plangebied zijn de beschikbare historische en topografische kaarten geraadpleegd. De gegeorefereerde historische kaarten, dit zijn de kaart van Frickx (1712), de kaart van de Ferraris (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841), de kadasterkaart van Popp (1842-1879) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854), kunnen online geraadpleegd worden via het Geoportaal Onroerend Erfgoed (www.geo.onroerenderfgoed.be).

De kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is voor dit gebied niet beschikbaar. Op dezelfde website zijn ook verschillende 20^e- en 21^e-eeuwse luchtfoto's te raadplegen. Daarnaast is gebruik gemaakt van ander historisch kaartmateriaal, o.a. uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, dat is in te zien via de website van Cartesius (www.cartesius.be). Voor de historische bronnen is gebruik gemaakt van de inventaris onroerend erfgoed en van schriftelijke bronnen. De combinatie van historische bronnen, historische kaarten, topografische kaarten en luchtfoto's zorgt ervoor dat de ontwikkeling van het projectgebied en de ruimere omgeving vanaf de 18^e eeuw tot het heden goed in beeld gebracht kan worden.

Om ook zicht te krijgen op de perioden vóór de 18^e eeuw is onderzocht of er zich in en/of nabij het plangebied archeologische resten in de ondergrond bevinden of reeds zijn onderzocht. Om dit te kunnen bepalen, zijn voornamelijk de online beschikbare gegevens geanalyseerd. Hierbij is in eerste instantie de database van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI; www.cai.onroerenderfgoed.be) bevraagd. Hierbij moet opgemerkt worden dat de CAI niet volledig is en geen garantie biedt op de aan- of afwezigheid van een eventuele archeologische site. Ook is www.inventaris.onroerenderfgoed.be geraadpleegd voor het plangebied en de ruimere omgeving. Dit is verder in dit rapport verwerkt.

Naast het onderzoek naar de historische ontwikkeling van het gebied en de reeds gekarteerde archeologische vindplaatsen, dienen ook de geplande werkzaamheden en de (eventueel) hierbij horende verstoringen in kaart gebracht te worden. De beschrijvingen gebeuren op basis van de plannen en schetsen die de opdrachtgever ter beschikking heeft gesteld (hoofdstuk 4). Hiertoe behoren de plannen van en informatie over de bestaande bebouwing (“bestaande toestand”) en de bouwtekeningen van het te realiseren project (“nieuwe toestand”).

Op basis van alle beschikbare gegevens is tenslotte een conclusie getrokken omtrent de kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed met een groot potentieel tot kennisvermeerdering, en de eventuele intactheid van een al dan niet aanwezige archeologische site (hoofdstuk 6). Hieruit vloeit een advies omtrent eventuele vervolgstappen die genomen moeten worden.

3.2 Rapportage en afbeeldingen

De indeling in hoofdstukken is reeds eerder beschreven. Wat betreft de afbeeldingen die in deze archeologienota zijn opgenomen, geldt dat zij alle zijn afgebeeld op klein formaat omwille van de opmaak van de tekst. In bijlage zijn de beschikbare plannen opgenomen.

De kaarten die gemaakt zijn op basis van de beschikbare bodemkaarten, luchtfoto's en CAI zijn zoveel mogelijk op eenzelfde schaal vervaardigd (zie ook figurenlijst). Omwille van de duidelijkheid (vb. situeren van het plangebied ten opzichte van de omringende omgeving) kan hiervan afgeweken zijn. Historische kaarten zijn op een andere schaal gemaakt om zo ook zicht te geven op een groter gebied, of juist in te zoomen op details.

De in deze archeologienota opgenomen informatie en plannen zijn vermeld met toezegging van de opdrachtgever.

4 Beschrijving van de geplande werkzaamheden

4.1 Bestaande toestand

Het projectgebied bevindt zich aan de Kwerpsebaan 310-312, Oudebaan (z.n.) en Vilvoordsebaan (z.n.) te Kwerps (deelgemeente Erps-Kwerps, gemeente Kortenberg). Het terrein is nagenoeg volledig onbebouwd, behalve op de hoek van de Kwerpsebaan en de Oudebaan, waar een oude hoeve staat. Deze hoeve draagt de naam Rijckenberghoeve.

De hoeve bestaat uit een langshuis met twee verdiepingen en zadeldak uit de 17^e eeuw. Het gebouw wordt getypeerd door een bak- en zandsteenbouw. Kenmerkend zijn de hoge, halve kruisvensters op de bovenverdieping en het heden dichtgemetseld kruisraam in de zijtrapgevel; verder is er ook nog een hoge plint afgezet met een geprofileerde lijst. Verder vertoont de huidige bouw een gewijzigde deur en vensters op de begane grond. Naast het hoofdgebouw is er nog een haaks georiënteerd bijbouw achteraan.¹

Figuur 2a. Inplantingsplan bestaande toestand.

¹ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/43391>.

Figuur 2b. Zicht op de hoeve. ©<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/43391>

4.2 Nieuwe toestand

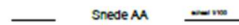
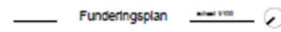
De opdrachtgever plant het volledige plangebied te gebruiken voor nieuwbouw, uitgezonderd de oude hoeve. Die zal een renovatie ondergaan maar hierbij zijn geen bodemverstorende werken gepland (fig. 3a). Wat deze renovatiewerken betreffen, zal in het noordoostelijke deel van het gebouw, dat nu een schuur is, sanitair en een keuken worden aangebracht. Breekwerken die de structuur en uiterlijk van deze schuur zullen veranderen, worden niet uitgevoerd. Wel zullen een deur en een raam worden aangebracht. Voor het tegenoverliggende deel van de hoeve, langs de Oude Baan, zal alleen een bestemmingswijziging worden aangevraagd. Ook hier zullen dus geen breekwerken of grootschalige wijzigingen aan het gebouw worden uitgevoerd. Enkel vlak onder de bestaande schuur wordt één parkeerplaats aangelegd.

Figuur 3a. Inplantingsplan nieuwe toestand met bloknummering.

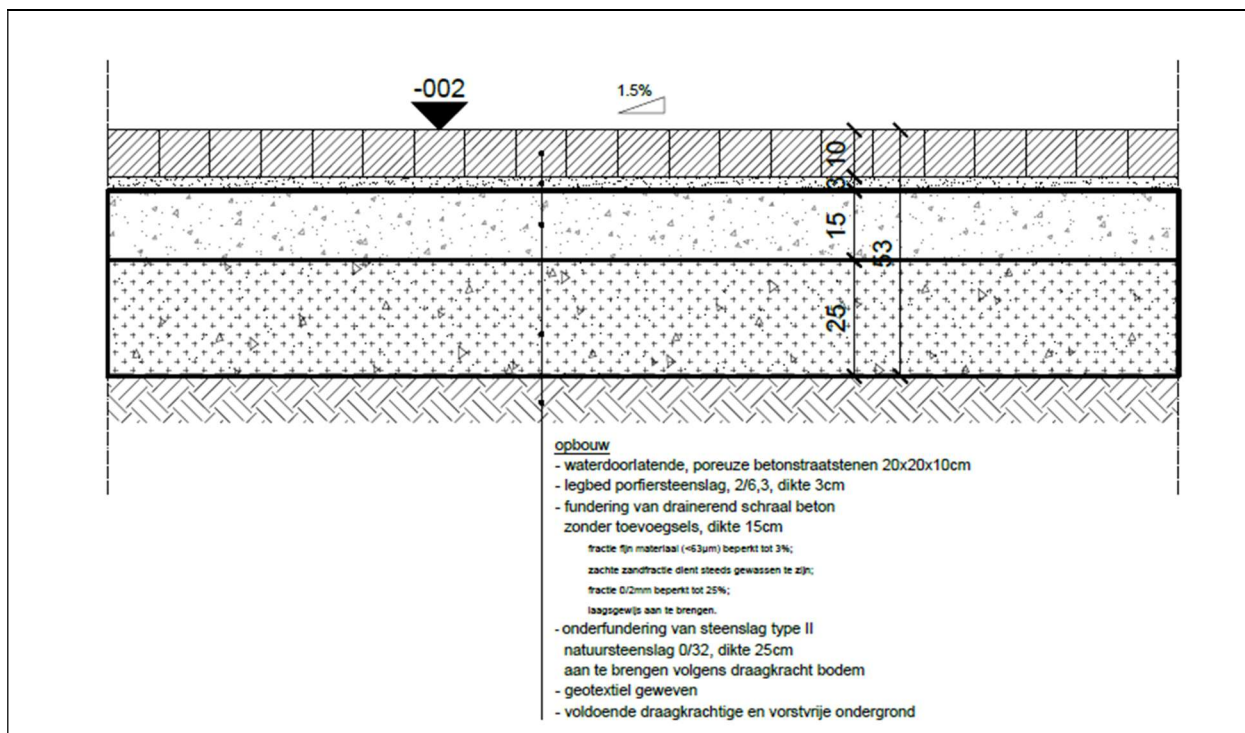
Op de rest van het terrein wordt nieuwbouw gepland. Het terrein wordt ontsloten door een nieuwe weg die verschillende aftakkingen krijgt. De weg heeft een breedte van 3 m, uitgezonderd in het zuidelijke deel waar hij over een korte afstand 6 m breed is (dit is omwille van het feit dat hij hier twee woonblokken ontsluit en er voldoende ruimte moet worden gecreëerd voor zowel verkeer als parkeerplaatsen) en in het uiterste noorden waar hij slechts 1,5 m breed is. Voor de weg wordt een wegwasser uitgegraven met een diepte van ca. 60 cm.

Verspreid over het terrein worden enkele gebouwen opgetrokken. Elk blok heeft een gelijkaardige funderingsmethode, deze zal daarom maar éénmalig beschreven worden bij blok A maar geldt dus voor alle blokken. Nutsleidingen per blok worden ook op eenzelfde manier gelegd. Ook de waterdoorlatende verhardingen op het hele terrein worden op eenzelfde manier aangelegd, ook hier zal slechts één keer de beschrijving van worden gegeven.

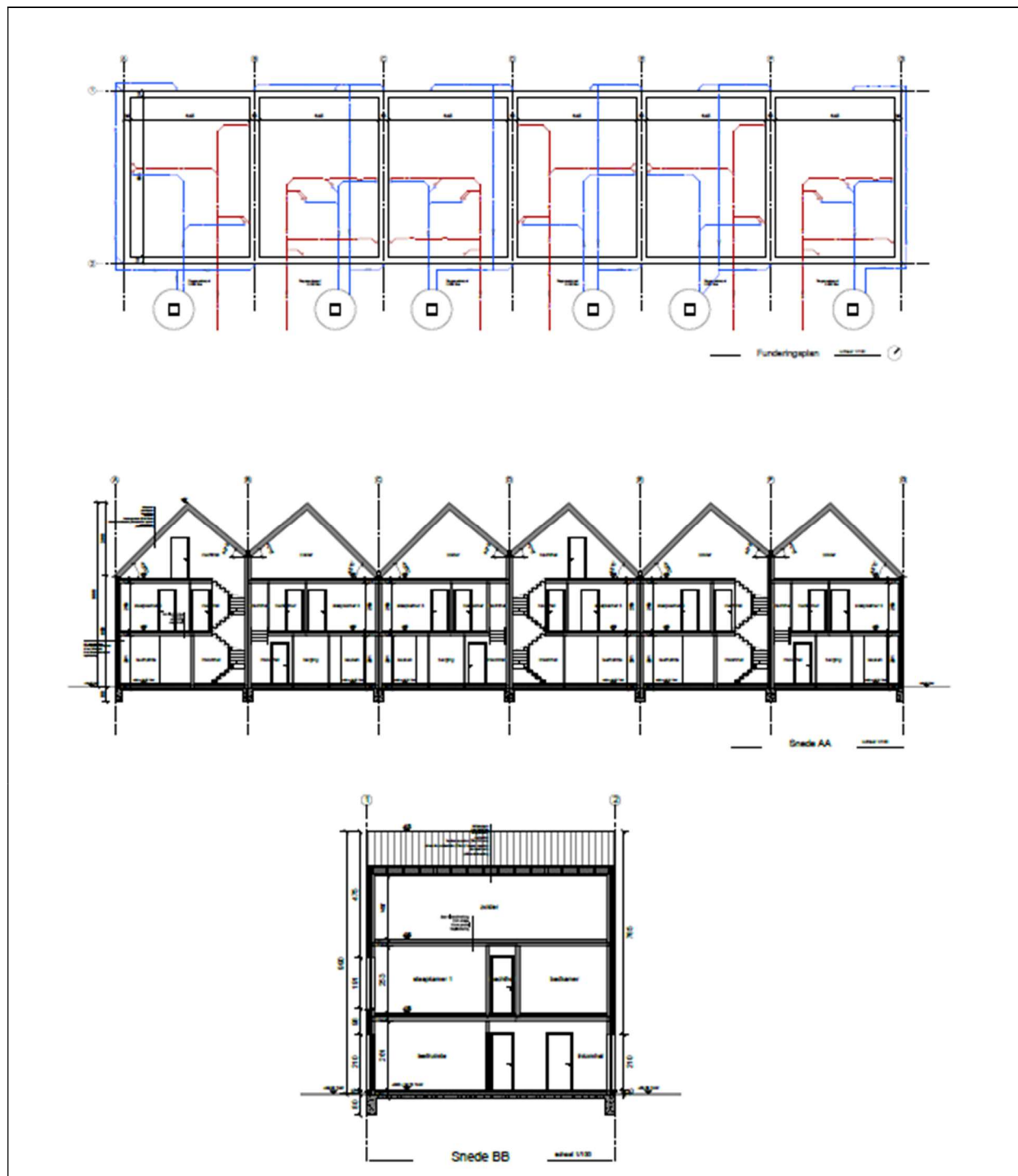
14

In het noordoostelijke deel wordt blok A gebouwd (fig. 3c). De oppervlakte van dit gebouw is maximaal 322 m². Voor het bouwen van dit blok worden funderingssleuven gegraven onder de buitenmuren en onder één binnenmuur. Deze funderingssleuven zijn 40 cm breed en 80 cm diep. De betonplaat (funderingsplaat) wordt hier tussen gelegd, op een diepte van 30 cm. Onder de funderingsplaat worden nutsleidingen gelegd; hiervoor wordt een smalle sleuf gegraven die ca. 60 cm diep is en maximaal 40 cm breed is. Ten oosten worden enkele (6) parkeerplaatsen in waterdoorlatende klinkerverharding voorzien; hiervoor wordt de bodem tot een diepte van ca. 50 cm afgegraven. Ten noorden en ten zuiden worden enkele terrassen in waterdoorlatende verhardingen voorzien; ook hiervoor beperken de vergravingen zich tot een diepte van ca. 50 cm. Verder wordt er nog een regenwaterput van 5.000 l voorzien.

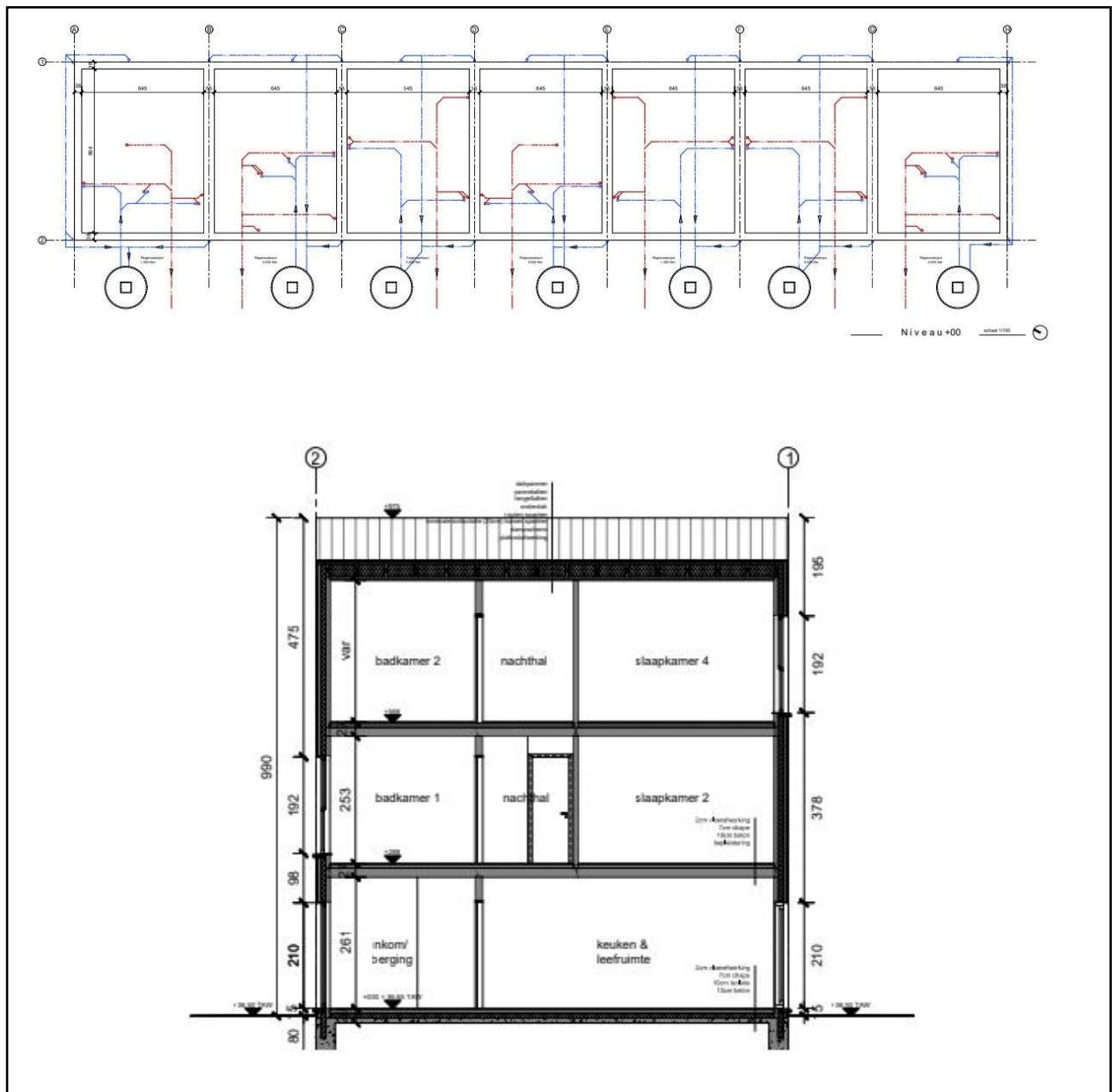
Figuur 3c. Typesnede waterdoorlatende verhardingen.

Direct ten zuiden van de hoeve bevindt zich blok B, met een oppervlakte van maximaal 397 m² (fig. 3e). Voor de funderingsmethode wordt verwezen naar blok A; funderingssleuven komen voor onder de buitenmuren en de tussen muren. Ten zuiden worden parkeerplaatsen in waterdoorlatende verhardingen voorzien; ten noorden bevinden zich de terrassen in een waterdoorlatende verharding die 3 m diep zijn en over de hele breedte van het blok worden aangelegd. Deze worden op dezelfde manier aangelegd als bij blok A. Aan de zuidkant worden zes regenwaterputten van 5.000 l voorzien.

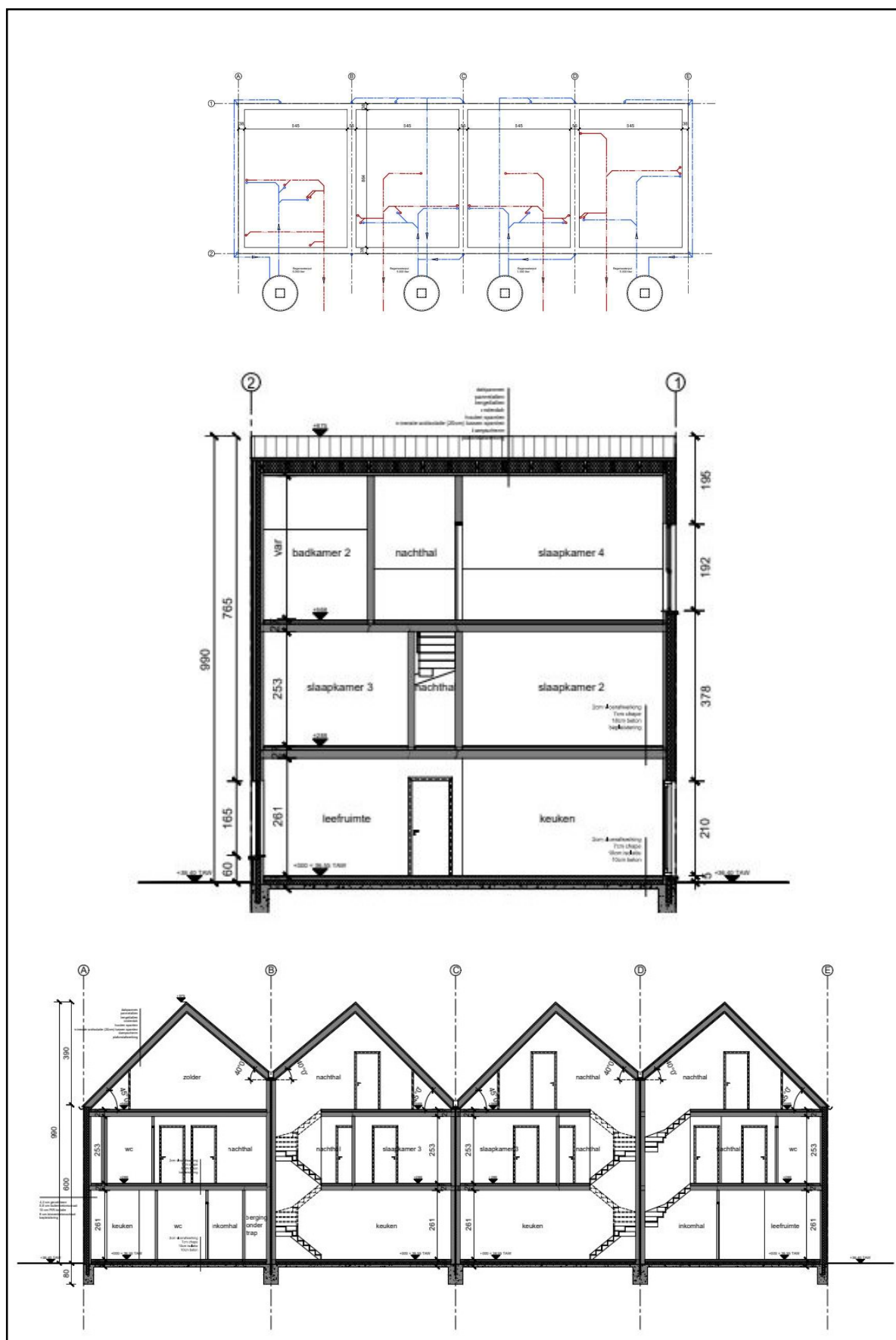

Figuur 3d. Blok B. Funderingsplan en snedes.

Blok C (fig. 3f) bevindt zich ten zuidoosten van blok B, en is een beetje groter, namelijk maximaal 450 m². Ook hier komen de terrassen over de hele breedte van het blok, met een diepte van 3 m. Zowel de constructiemethode van het gebouw als van de verhardingen is dezelfde als de eerder beschreven bouwmethode. Er worden zes regenwaterputten voorzien van 5.000 l.

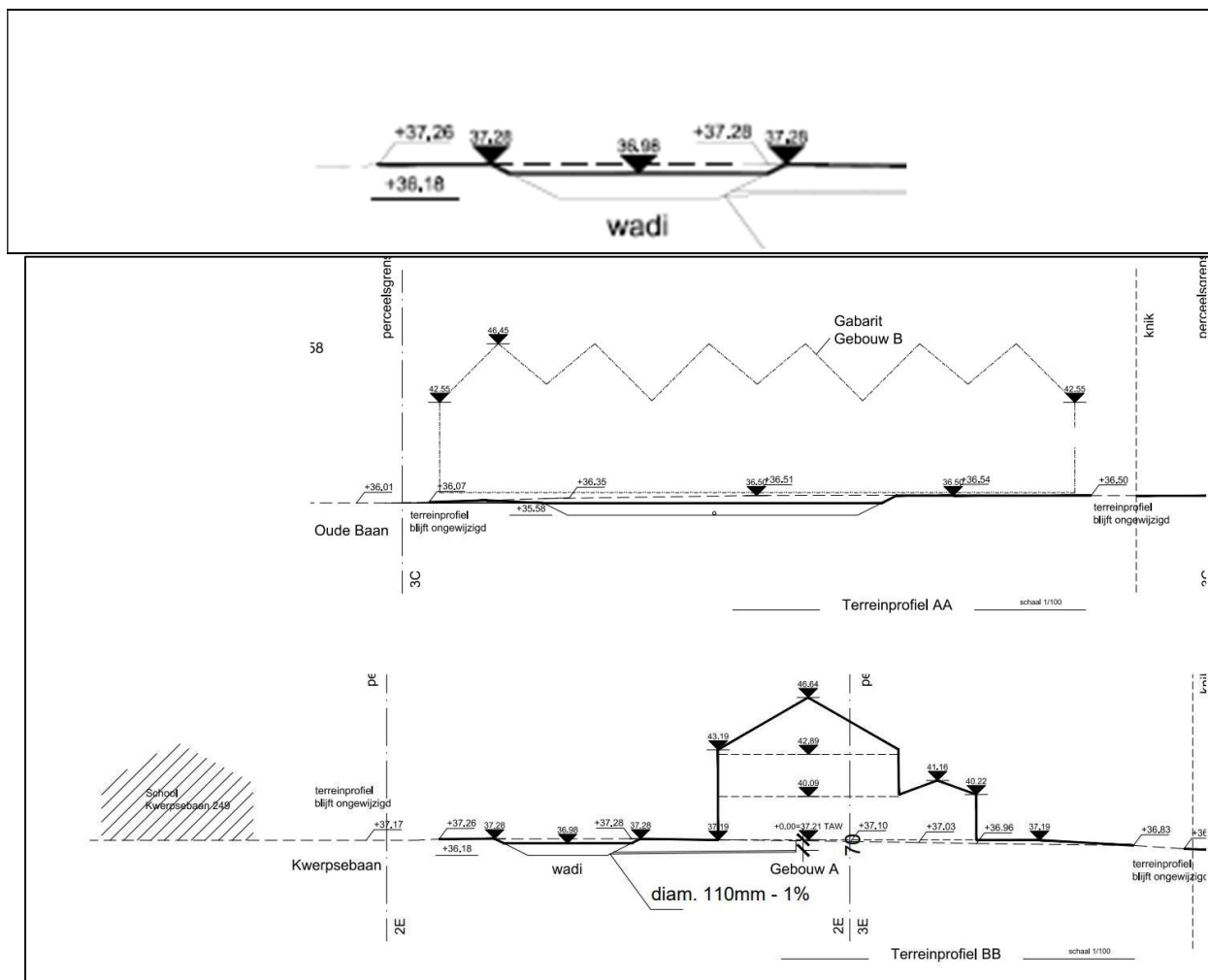
Figuur 3e. Blok C. Funderingsplan en snedes.

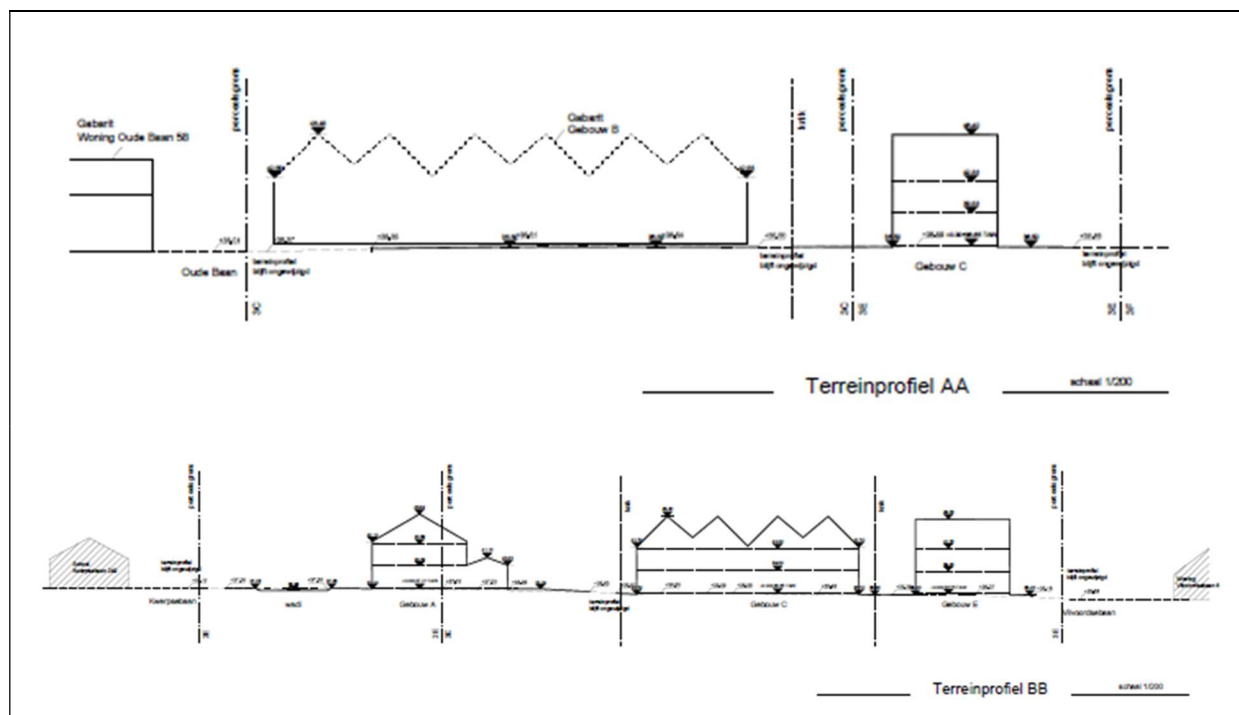
Figuur 3f. Blok D. Funderingsplan en snedes.

Blok D (fig. 3g) is wat kleiner, met een oppervlakte van 250 m². Parkeerplaatsen komen aan de noordwestkant, de terrassen aan de zuidkant. Constructiemethode van het blok en de verhardingen is zoals eerder beschreven. Er worden vier regenwaterputten van 5.000 l voorzien.

De rest van het plangebied wordt ingenomen door groenzone, waarbij er geen bodemingrepen gepland zijn. In de noordoostelijke hoek wordt een moestuin voorzien. Er wordt centraal nog een wadi voorzien, tussen blok B en blok D, die een gradueel verloop heeft naar het diepste punt op 45 cm -mv. Ook ten noorden van blok A wordt een tweede wadi aangelegd die tot een diepte van 110 cm onder het maaiveld zal aangelegd worden.

Figuur 3g. Doorsnede van de wadi's.

Figuur 3h. Terreinsnedes.

5 Archeologisch bureauonderzoek

In dit hoofdstuk wordt verslag uitgebracht van het bureauonderzoek naar de archeologische en historische kennis over het plangebied (*assessment-rapport*). De hierbij gehanteerde methoden, technieken en criteria zijn beschreven in hoofdstuk 3.

5.1 Archeologische voorkennis

Er is reeds een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd binnen de grenzen van het plangebied.² Dit is gebeurd in het kader van een eerder ontwerp, waarbij heel andere plannen zijn opgemaakt dan voor de aanvraag in functie waarvan onderhavige archeologienota is opgesteld. Hierbij is ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Die archeologienota is echter nooit ingediend, aangezien de plannen niet ingediend zouden worden. Er is naast een bureauonderzoek ook reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zullen worden toegelicht in paragraaf 5.6. Ook andere archeologische vindplaatsen worden beschreven in paragraaf 5.6.

5.2 Historische bronnen

Voor het historisch onderzoek is gebruik gemaakt van de gegevens uit de inventaris onroerend erfgoed en heemkundige literatuur online. De geschiedenis van Kortenbergh en meer bepaald Erps-Kwerps is vooral een geschiedenis van een rurale dorpsgemeenschap waar gedurende lange tijd de focus op landbouwexploitatie van het omliggende landschap heeft gelegen. Erps-Kwerps bestaat uit twee parochies: Erps (eerste vermelding van Erpeza in 1125³) en Kwerps (het oude Quarebbe (zie ook de kaart van Ferraris); of Quadrebbe, voor het eerst vermeld in 1110⁴). In de middeleeuwen was Erps een belangrijk administratief en economisch centrum, gelegen aan de Keulse Weg die vanuit Keulen naar Brugge liep. In 1286 was het de hoofdplaats van een meierij. Erps-Kwerps beleefde haar grootste bloei tijdens de Oostenrijkse periode. Uit die tijd dateren nog verschillende hoven. In Erps waren er tot 1900 zandsteengroeven, al gebruikte men in de 18^e en 19^e eeuw voor de bouw eerder witte Lediaanse zandsteen gecombineerd met Spaanse baksteen wat leidde tot de traditionele zogenaamde zand- en baksteenstijl.⁵ Kortenbergh is bekend van de 12^e-eeuwse benedictinessenabdij ontstaan uit een religieuze gemeenschap die in 1095 op de Kortenbergh (Curtenbergh, nu Eikelenbergh) aanwezig was. De kloosterlingen verhuisden in 1222 van deze heuvel naar het dal aan het Minneveld, waar nu nog steeds de Abdij van Kortenbergh is gevestigd. De grootste delen van de abdij dateren uit de 18^e en 19^e eeuw.⁶ Verder hebben zowel Erps-Kwerps als Kortenbergh voornamelijk een agrarische geschiedenis, wat ook op de historische kaarten te zien is.

² Claessen et.al. 2018.

³ Erpeza zou opgebouwd zijn uit drie Keltische achtervoegsels ara-apa-iza, die naar water verwijzen (Gemeentelijke Erfgoedcommissie Kortenbergh, 2017).

⁴ <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?find=kwerps>. Deze term zou teruggaan op het Latijnse woord quadrivium: kruispunt van wegen.

⁵ <http://home.scarlet.be/~salens1/erps.htm>

⁶ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Kortenbergh>

5.3 Cartografische bronnen

Voor dit gedeelte van het onderzoek zijn de kaarten van Frickx, van de graaf De Ferraris, de Atlas der Buurtwegen, de Poppkaart en van Vandermaelenkaart gebruikt. De topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is voor dit plangebied niet beschikbaar.⁷ Er zijn in dit kader ook recente topografische kaarten bekeken.

Het plangebied ligt in een volledig leeg landschap. Als algemeen referentiekader lijkt de Frickxkaart (fig. 4) echter moeilijk als alleenstaand cartografisch document leesbaar. De kaart is te algemeen om er duidelijke informatie over het plangebied uit af te leiden. Daarenboven kan de kaart niet goed georefereneerd worden.

Figuur 4. Uitsnede uit de Frickxkaart (1744). ©LARES

Op de Villaretkaart (fig. 5) is te zien dat er enkele gebouwen op het terrein zijn opgetrokken. Deze bebouwing situeert zich in het noordelijke gedeelte van het terrein. In de noordoostelijke hoek staat de oude pastorie van de parochie Kwerps. Centraal in het noordelijke deel staat een L-vormige gebouw, een tiendenschuur die in 1748 is afgebroken.⁸

⁷ Alle gebruikte kaarten en luchtfoto's kunnen online geraadpleegd worden op <http://www.geopunt.be>. Dit zal niet elke keer herhaald worden bij de desbetreffende kaartbeschrijving.

⁸ Henri Vannoppen, "Historische gebouwen Erps", <http://home.scarlet.be/~salens1/wandeling%20historische%20gebouwen%20Erps%20en%20Kwerps.htm>.

In de noordwestelijke hoek staat de Rijckenberghoeve; een complex bestaande uit drie gebouwen. Deze drie gebouwen omvatten een binnenerf. Hoewel het langgerekte gebouw, het L-vormige gebouw en het derde, langwerpige gebouw in het parochieregister wordt beschreven als een bloeiende landbouwonderneming,⁹ lijkt het een eerder kleine aangelegenheid te zijn geweest.

Langs de zuidkant van het plangebied staat langs de grens nog een langgerekt gebouw. Deze is gelegen langs de huidige Vilvoordsebaan.

Figuur 5. Uitsnede uit de Villaretkaart (1745-1748). ©LARES

De Ferrariskaart (1771-1778) is op deze locatie alvast duidelijk en gedetailleerd te plaatsen (fig. 6). Op deze kaart is te zien dat in het noordwestelijke deel van het plangebied het hoevecomplex nog steeds aangegeven staat. Er lijkt aan de lay-out van de gebouwen niets veranderd te zijn. Wel is duidelijk dat de bebouwing elders op het terrein wél gewijzigd is. De pastorie en de tiendenschuur zijn niet meer aanwezig; zoals opgemerkt is de tiendenschuur afgebroken in 1748 en de pastorie is net voor het derde kwart van de 18e eeuw afgebroken en elders opgebouwd. Ook het gebouw langs de Vilvoordsebaan is verdwenen. Het hele plangebied wordt gekarteerd als grasland met verschillende bomen.

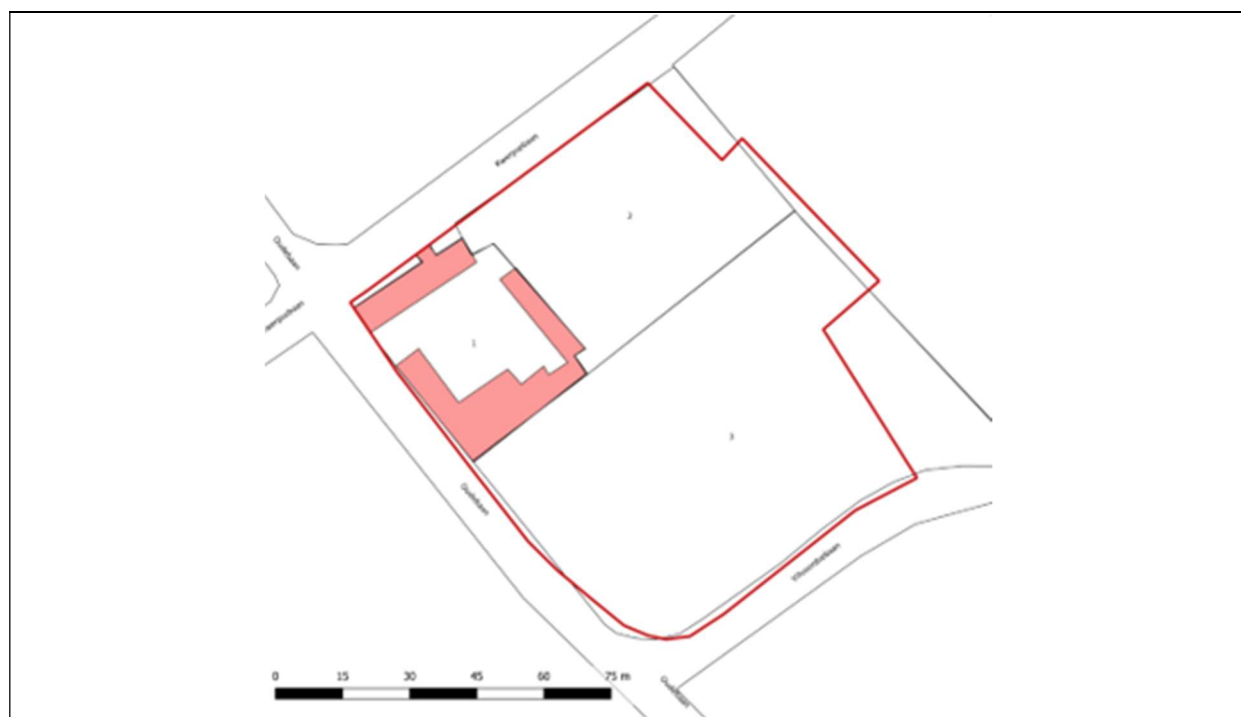
Uit de eerste mutatieschets van het kadaster te Brussel uit 1830 (fig. 7) is af te leiden dat er tussen 1778 en 1830 losstaande gebouwen met elkaar verbonden zijn. Ten noorden van het gebouw langs de Kwerpsebaan is een kleine uitstulping te zien;

⁹ Vannoppen, Henri, "De Rijckenberghoeve", 190.

volgens Vannoppen zou dit een kleine buitenoven kunnen zijn.¹⁰

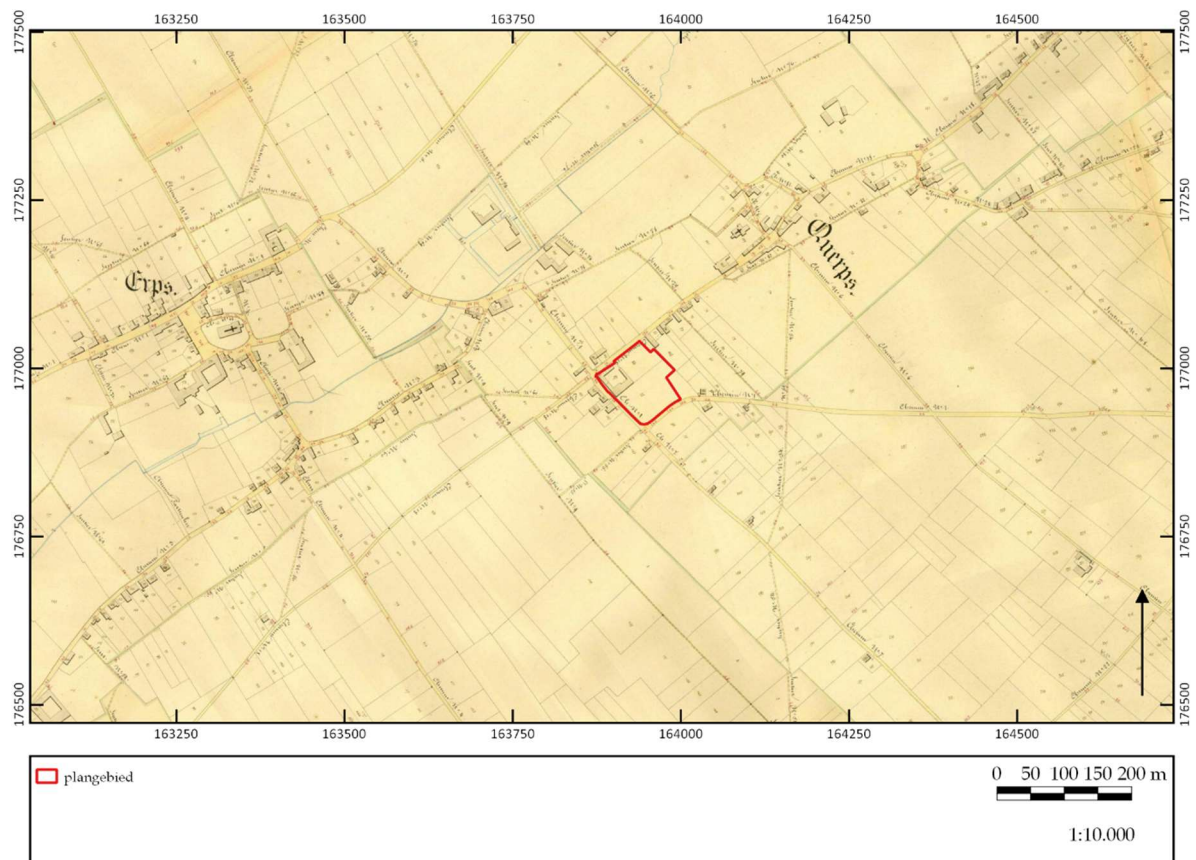
Figuur 6. Uitsnede uit de Ferrariskaart (1771-1778). ©LARES

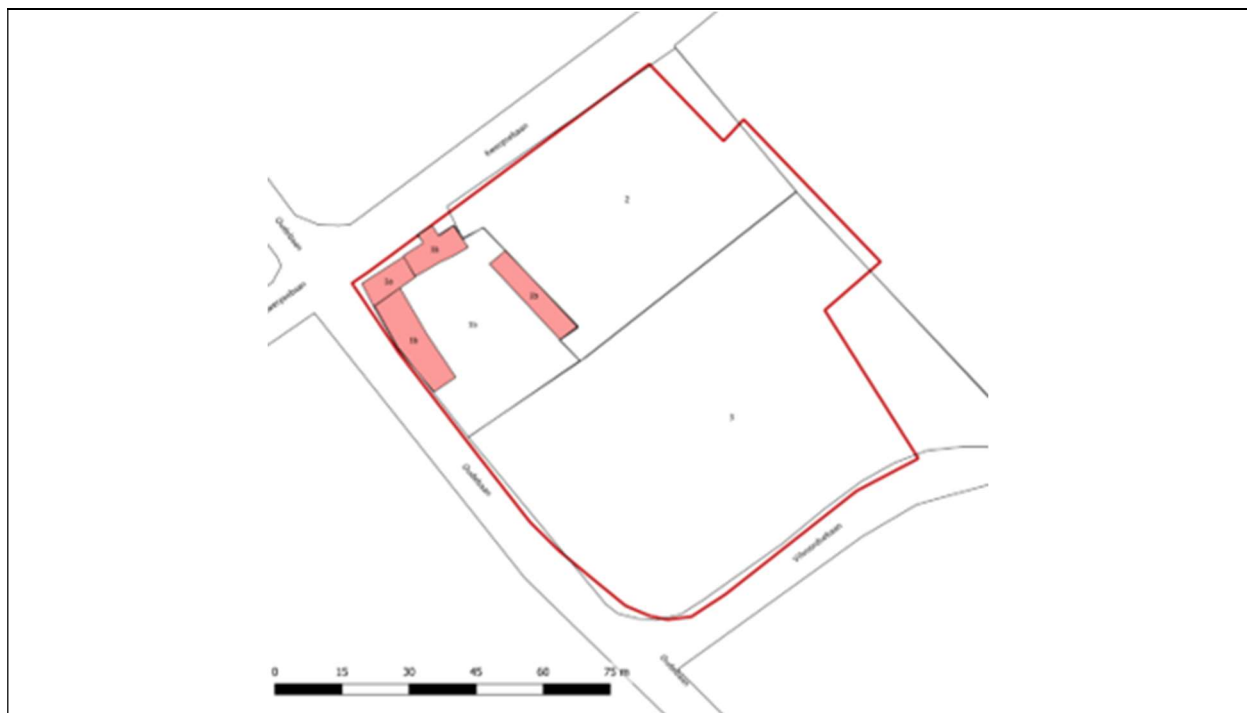
Figuur 7. Mutatieschets uit 1830. ©KAB 2018

¹⁰ Vannoppen, Henri, "De Rijckenberghoeve", 185.

Ongeveer driekwart eeuw later worden de kaarten van de Atlas der Buurtwegen (1841) gemaakt (fig. 8). Daarop is te zien dat de hoeve ondertussen is geëvolueerd tot een vierkantshoeve, met uitzondering van de noordoostelijke hoek van het complex; hier is nog een opening zichtbaar. De rest van het terrein is nog steeds onbebouwd.

Figuur 8. Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (1841). ©LARES

Figuur 9. Mutatieschets uit 1847. ©KAB 2018

In 1847 wordt een tweede mutatieschets gemaakt, die een zeer ingrijpende aanpassing aan het complex aantonen (fig. 9). Op nog geen 6 jaar tijd is het zuidelijke deel van het complex gesloopt en niet meer herbouwd. Wat overblijft is het oostelijke gedeelte op de hoek van de Kwerpsebaan en de Oudebaan, en een gebouw dat parallel met de Oudebaan staat en wat een restant is van het oostelijke deel van het complex. Het geheel wordt nu niet meer aangeduid als de Rijckenberghoeve maar als de 'Smoutmolen van Wauters'.

De Poppkaart, die hier niet is afgebeeld, geeft een gelijkaardig beeld weer als deze mutatieschets uit 1847.

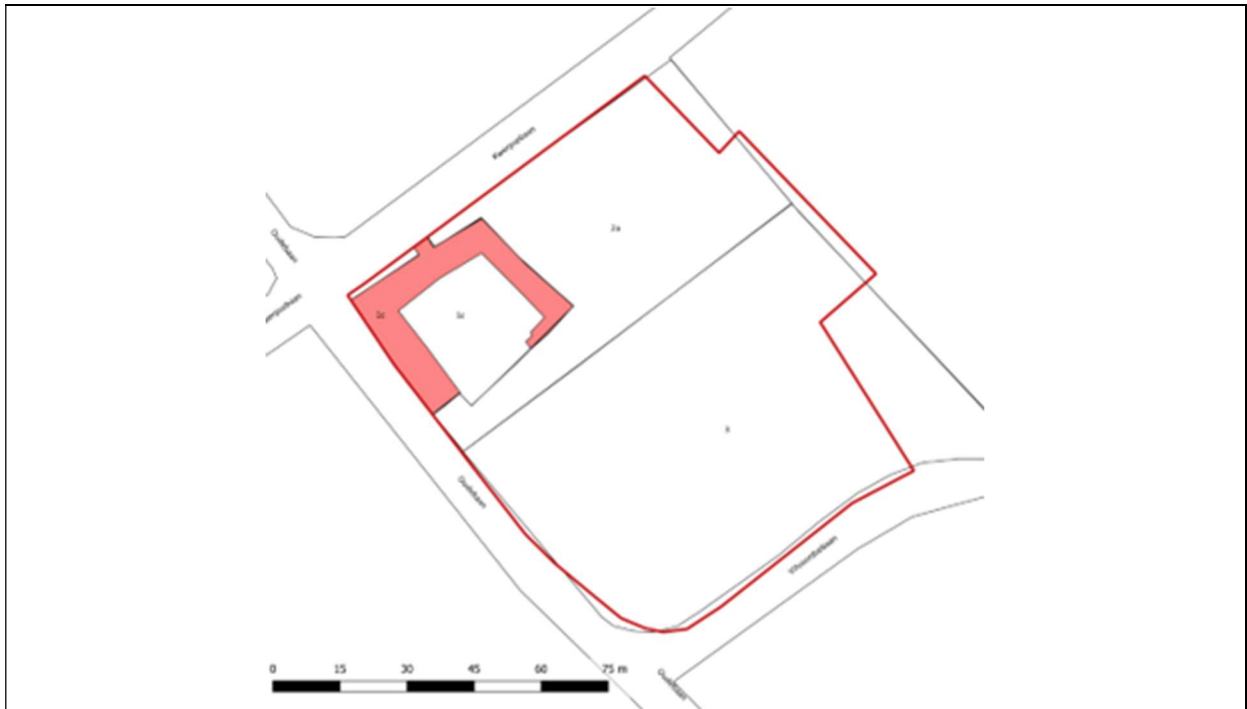
Ook de Vandermaelenkaart (fig. 10) geeft het terrein aan als *Moulin de l'huile*, een molen waar olie werd geproduceerd. De gebouwen verschillen sterk van die op de mutatieschets uit 1847. Aangezien beide kaarten ongeveer gelijktijdig zijn opgesteld, lijkt het er op dat één van beide kaarten foutief is. In dit geval zou dit vermoedelijk eerder de Vandermaelenkaart kunnen zijn, aangezien de mutatieschets een grotere mate van detail weergeeft en nagenoeg volledig overeenkomt met de Poppkaart. De rest van het plangebied blijft nog steeds onbebouwd, en zal in gebruik zijn geweest voor agrarische doeleinden.

Figuur 10. Uitsnede uit de Vandermaelenkaart (1846-1854). ©LARES

Uit de mutatieschets uit 1879 (fig. 11) blijkt dat het gebouw nog verder evolueert en dat de gebouwen vanaf nu aaneengesloten zijn. Ook is te zien dat er aan het zuidelijke deel van het gebouw is bijgebouwd. De rest van het terrein blijft onbebouwd. In 1928 (fig. 12) wordt nog een kleine uitbreiding gerealiseerd, maar het complex blijft voor de rest hetzelfde. Ook op de mutatieschets uit 1939 is te zien dat er enkele kleine

aanpassingen worden doorgevoerd maar ook hier blijft het gebouw in essentie hetzelfde. In de decennia hierna worden er geen veranderingen meer doorgevoerd aan het gebouw.

Figuur 11. Mutatieschets uit 1879. ©KAB 2018

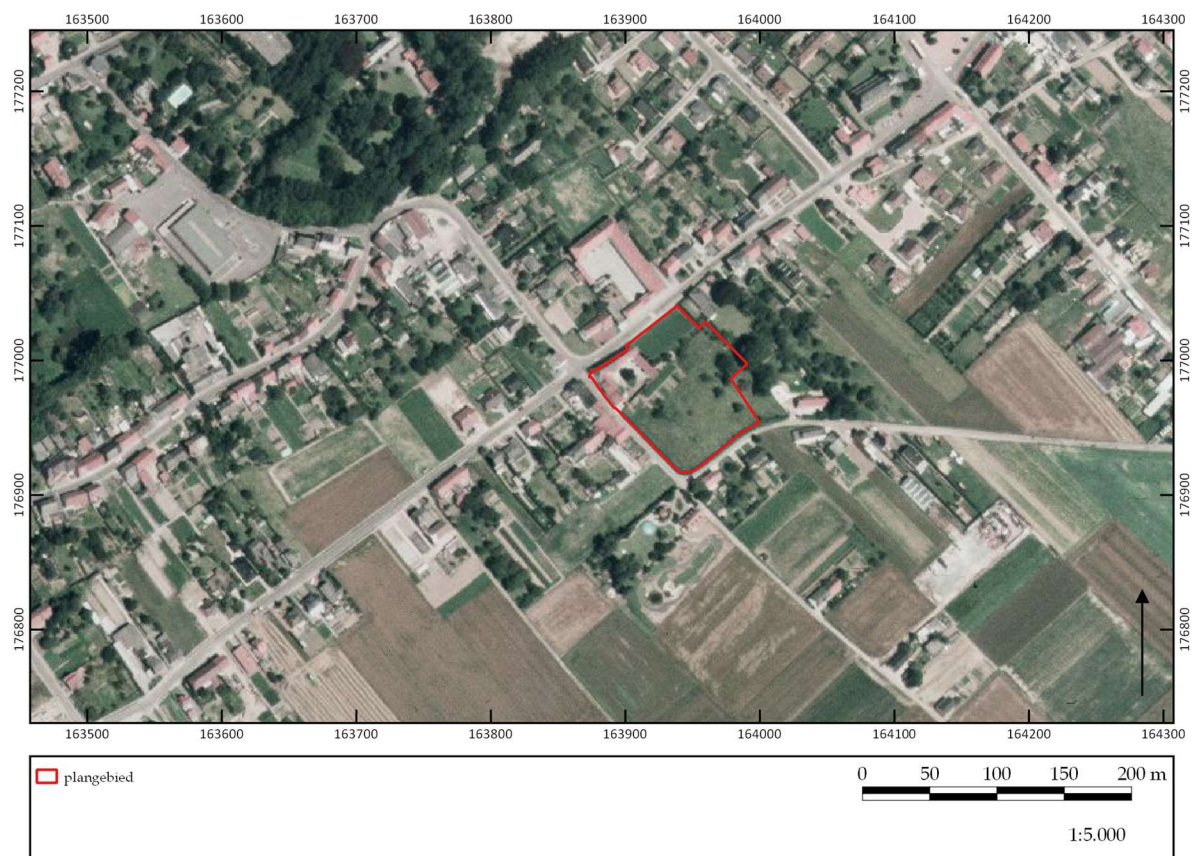

Figuur 11. Mutatieschets uit 1928 en 1939. ©KAB 2018

In de nog niet ingediende archeologienota van Archebo is een syntheseplan opgenomen van de verschillende bouwfases van het complex (fig. 12). Hierop is de evolutie vanaf de 16^e eeuw duidelijk op weergegeven en wordt zelfs melding gemaakt van eventuele oudere bouwfases.

Figuur 13. Uitsnede van de luchtfoto uit 1971. ©LARES

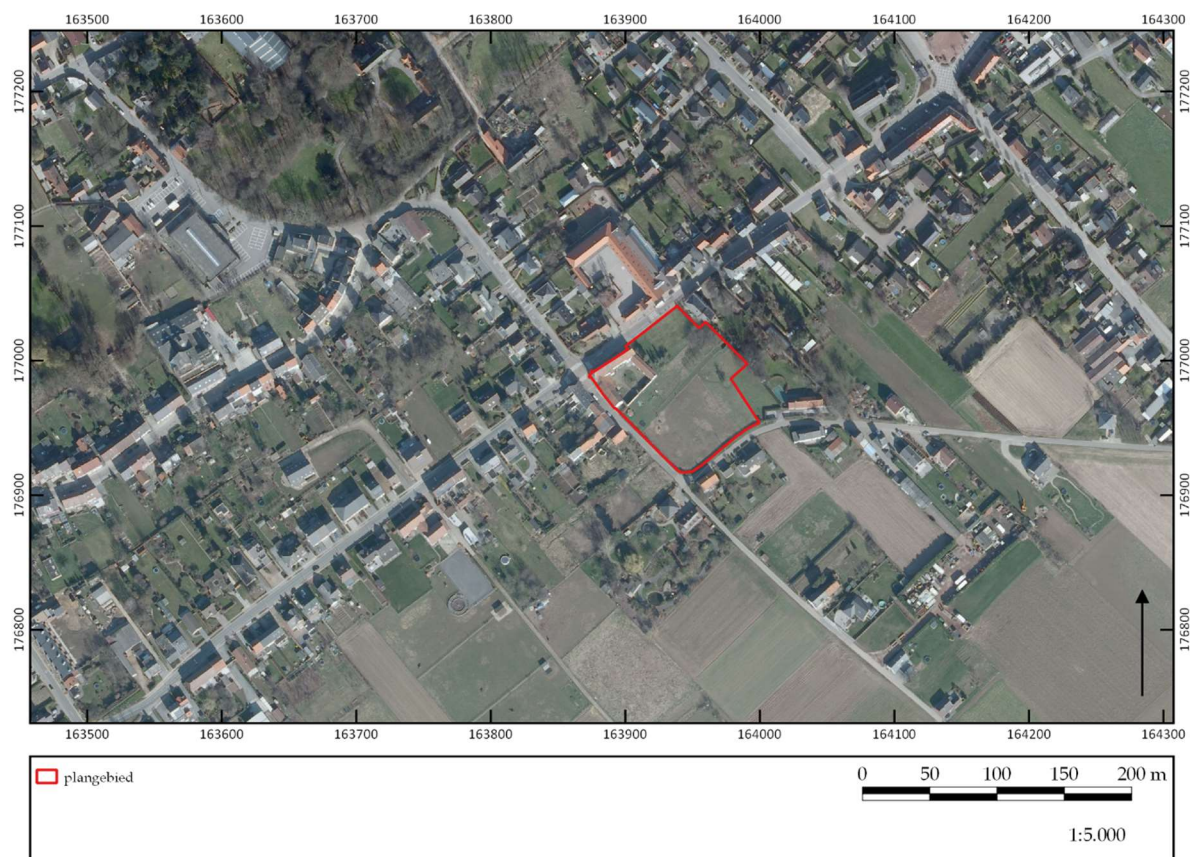
Figuur 14. Uitsnede van de luchtfoto uit 1979-1990. ©LARES

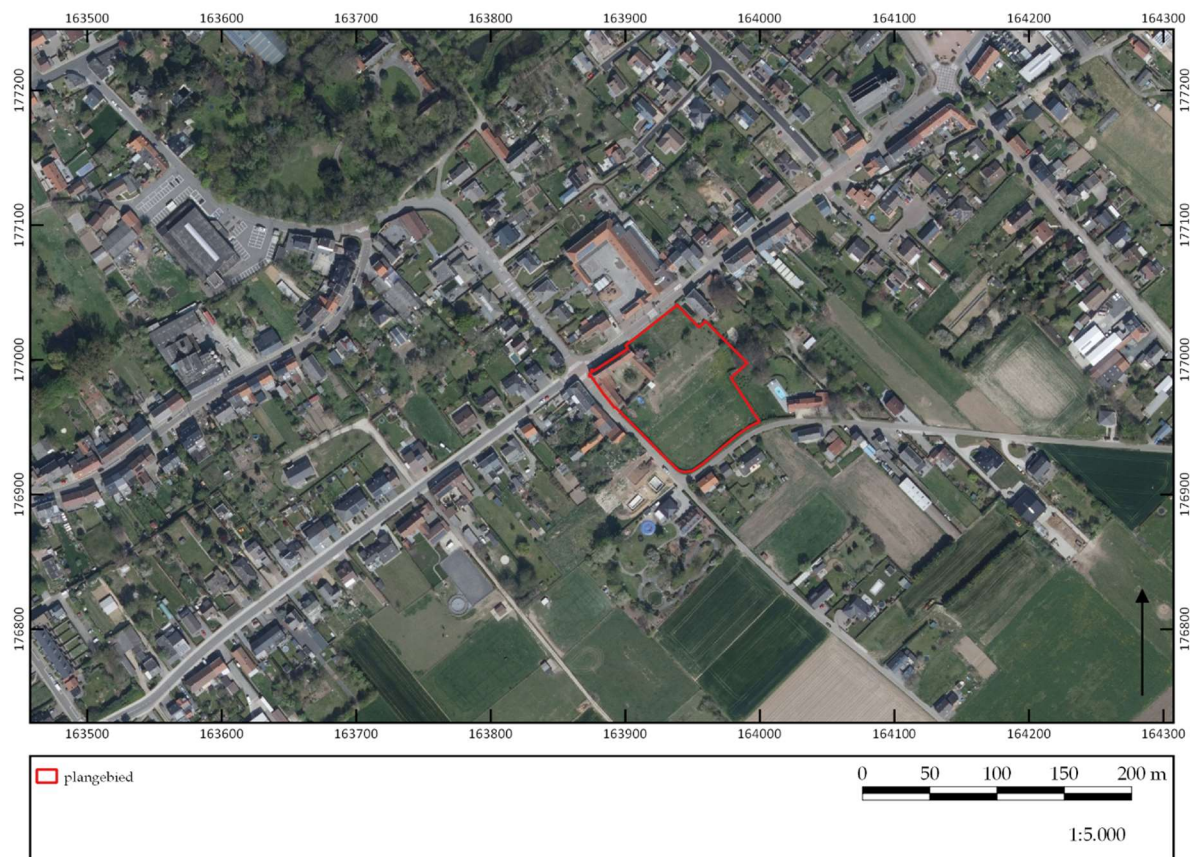
Figuur 15. Uitsnede van de luchtfoto uit 2000. ©LARES

Figuur 16. Uitsnede van de luchtfoto uit 2005. ©LARES

Figuur 17. Uitsnede van de luchtfoto uit 2008. ©LARES

Figuur 18. Uitsnede van de luchtfoto uit 2019. ©LARES

De luchtfoto uit 2000 geeft aan dat er blijkbaar weer bebouwing is opgetrokken in de noordoostelijke hoek van het plangebied (fig. 15). De aard van deze bebouwing is niet bekend, en lijkt ook snel weer te zijn afgebroken aangezien hij niet meer te zien is op de luchtfoto uit 2005 (fig. 16). In de daaropvolgende jaren wijzigt er niets meer aan het plangebied, zoals uit de luchtfoto's uit 2008 en 2019 te zien is (fig. 17-18).

5.5 Geo(morfo)logie en bodem

Om de geomorfologie en de bodemopbouw van het plangebied te bestuderen, zijn de bodemkaart van Vlaanderen, de potentiële bodemerosiekaart, de bodembedekkingskaart en de tertiair en quartair geologische kaarten gebruikt.¹¹ Om te kijken hoe de landschappelijke hoogteligging van het plangebied is ten opzichte van een grotere omgeving en de relatie van het plangebied tot beek- en riviervalleien zich verhoudt is het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II bestudeerd.

5.5.1 Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II

Het plangebied ligt in de Brabantse Leemstreek. Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (fig. 19) wijst uit dat het plangebied gelegen is op een laaggelegen uitloper van een kleine zandrug die zich meer in zuidelijke richting uitstrekt. Ten noorden bevindt zich een erg laaggelegen gebied. In de onmiddellijke omgeving zijn geen waterlopen aanwezig.

5.5.2 Tertiair geologische kaart

Op de tertiair geologische kaart (fig. 20) ligt het plangebied op een ondergrond die benoemd wordt als de Formatie van Brussel. Deze wordt gekenmerkt door bleekgrijs, fijn zand dat kalkhoudend is en soms fossielen bevat. Er kunnen ook kiezel- en kalkzandsteenbanken voorkomen.

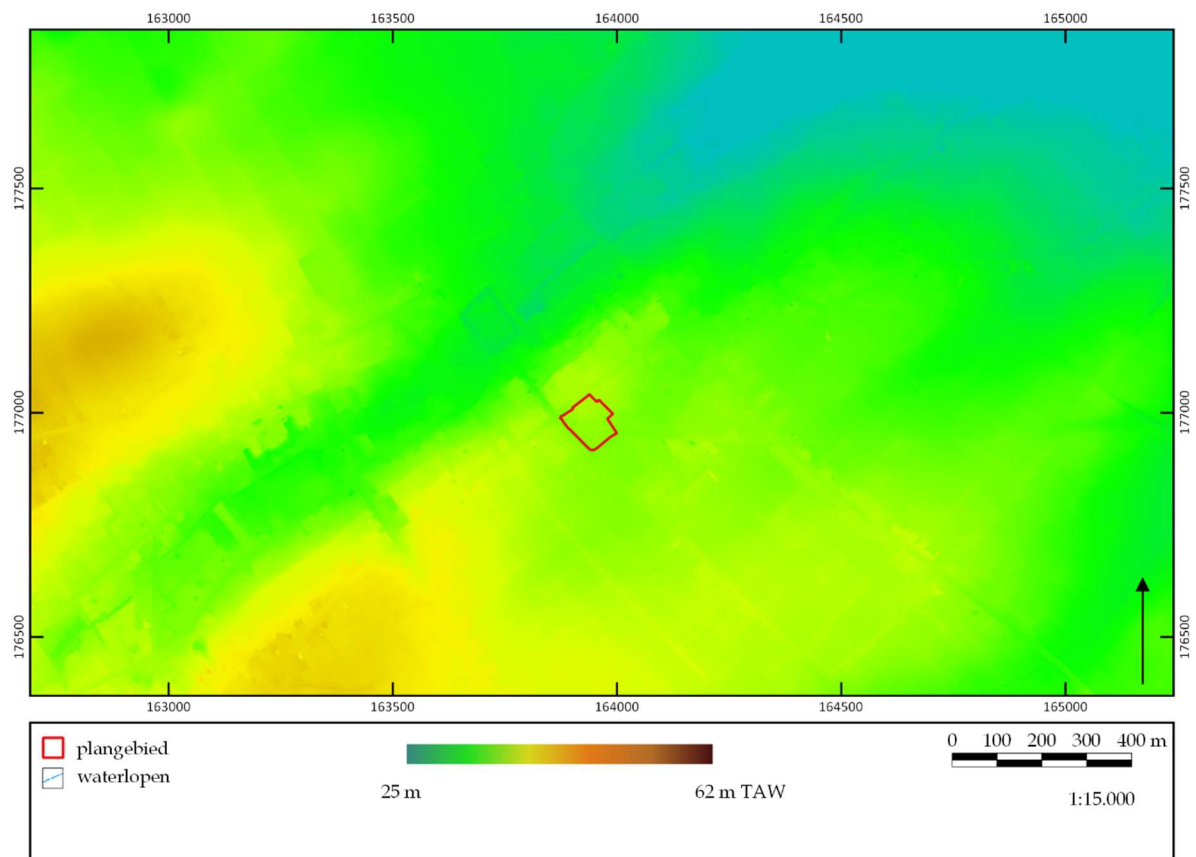
Op korte afstand ten zuiden, maar ook ten noorden, komt de Formatie van Lede voor. Deze sedimenten bestaan uit lichtgrijs fijn zand, soms bevatten deze kalksteenbanken. Verder zijn de afzettingen kalkhoudend, fossielhoudend (met *Nummulites variolarius*), soms glauconiethoudend en bevatten ze basisgrind.

5.5.3 Quartair geologische kaart

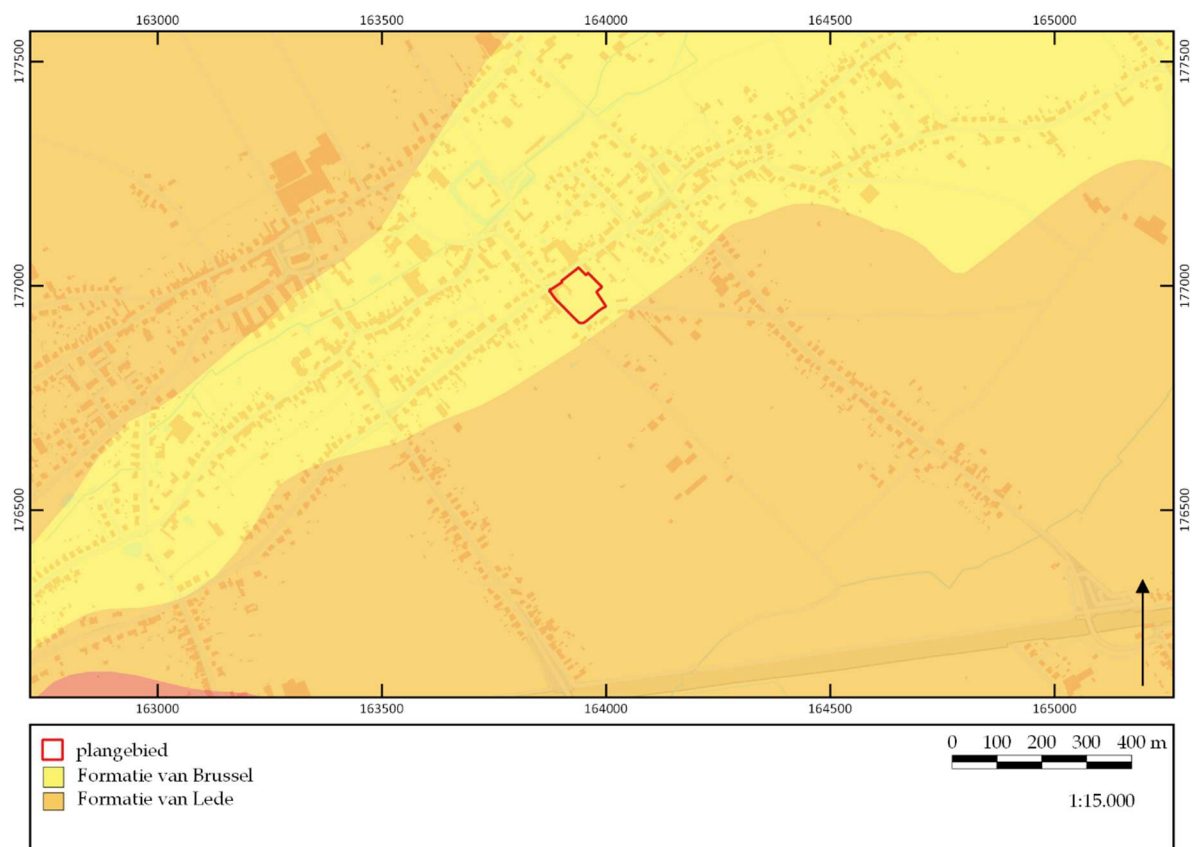
Op de quartair geologische kaart (fig. 21) wordt aangegeven dat in het plangebied geen holocene en/of tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de pleistocene sequentie voorkomen (type 2).¹² De basis van de quartairgeologische sequentie wordt gevormd door hellingsafzettingen.

¹¹ Alle bodemkaarten kunnen gevonden worden op www.dov.vlaanderen.be.

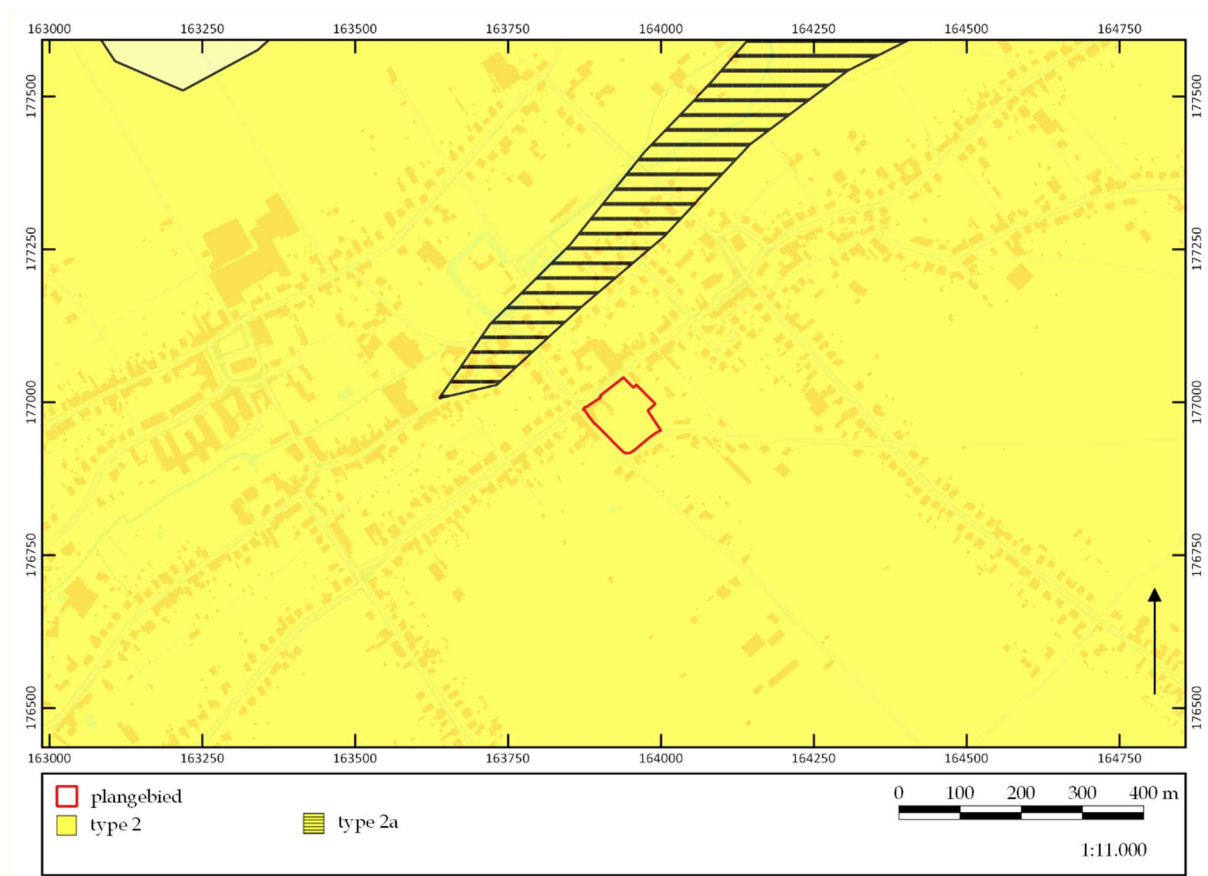
¹² www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be.

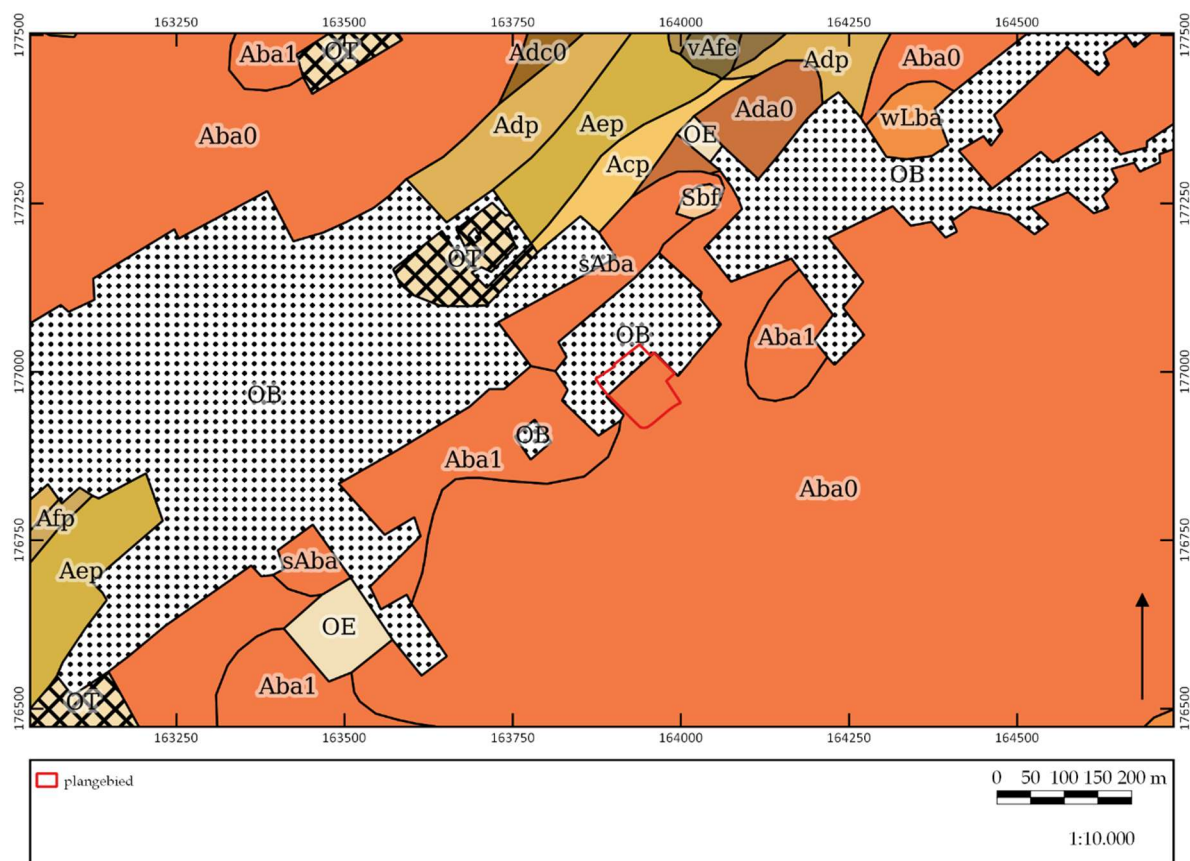
Figuur 19. Hoogteligging op het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II. ©LARES

Figuur 20. Uitsnede van de tertiair geologische kaart. © LARES

Figuur 21. Uitsnede van de quartair geologische kaart. ©LARES

Figuur 22. Uitsnede van de bodemkaart. ©LARES

5.5.4 Bodemtype

Op de bodemkaart van Vlaanderen (fig. 22) blijkt dat er binnen het plangebied twee verschillende bodemtypen voorkomen.

Het eerste bodemtype betreft een OB-bodem; dit is een bebouwde zone. Echter, in de regel blijkt dat deze gebieden te groot en te omvattend zijn weergegeven. Ook in dit geval is er minder bebouwd binnen de grenzen van het plangebied dan werkelijk is.

Het tweede bodemtype is een Aba0-bodem. De serie Aba ontwikkeld in het pleistocene loessdek vertoont onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B-horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem; bij Abao rust de Ap op een geelbruine overgangshorizont. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. Bij Aba(b) profielen met gevlekte textuur B vertoont deze horizont grijze strepen of gebleekte vlekken. Bij de substraatseries begint een steenachtig zand, klei- of klei-zandsubstraat op geringe of matige diepte. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dankzij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen.¹³

5.5.5 Potentiële bodemerosie en bodembedekking

De potentiële bodemerosiekaart per perceel geeft geen verdere informatie over het plangebied zelf. De meeste percelen die in de nabije omgeving liggen, hebben een verwaarloosbare kans op erosie. Uit de bodembedekkingskaart (1 m resolutie) blijkt een situatie die overeenkomt met de huidige werkelijkheid, zoals hierboven reeds uitgebreid beschreven. Beide kaarten zijn omwille van hun zeer geringe informatiewaarde niet afgebeeld.

5.6 Archeologische bronnen

De CAI is weliswaar niet compleet (fig. 23).¹⁴ Over het plangebied en de omgeving beschikken we over enige informatie. Niet alle waarden zullen hieronder worden opgesomd, alleen diegene op relatief korte afstand van het plangebied.

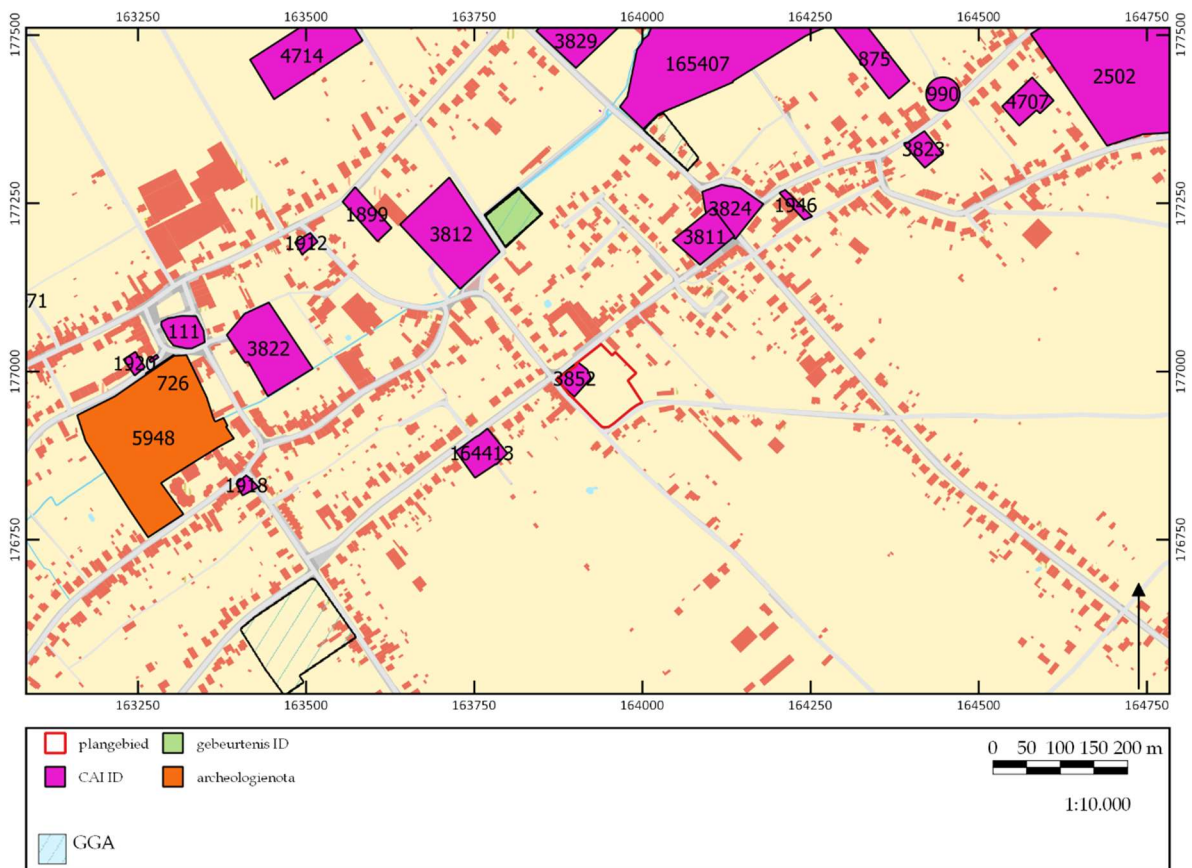
5.6.1 Eerder opgestelde archeologienota

Allereerst moet dieper ingegaan worden op het archeologisch vooronderzoek dat reeds is uitgevoerd op het terrein in functie van een eerdere archeologienota.¹⁵ Aangezien het toenmalige masterplan een heel andere nieuwbouw op het terrein voorstelde, is het puttenplan van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek hier op geënt (fig. 24). Dit onderzoek is uitgevoerd in 2018.

¹³ Van Ranst en Sys 2000, 299.

¹⁴ Voor alle waarden die in deze tekst zijn opgenomen, geldt dat de CAI is geraadpleegd op 9 juni 2020 (<https://cai.onroerenderfgoed.be>). Per genoemde waarde zal dit niet meer herhaald worden. Hetzelfde geldt voor de inventaris van het onroerend erfgoed.

¹⁵ Claessen et.al. 2018.

Figuur 23. Overzicht van de waarden uit de CAI. ©OE/LARES

Figuur 24. Overzicht van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek met aanduiding van de aangetroffen sporen. ©ARCHEBO 2018

Werkput 1, in de noordoostelijke hoek van het terrein, is aangelegd om na te gaan in hoeverre er nog sporen van de toenmalige pastorie aangetroffen zouden kunnen worden. Echter, in de sleuf, die een groot oppervlak inneemt en die gepositioneerd is op de locatie van de historische bebouwing, zijn geen sporen gevonden die met de pastorie gerelateerd kunnen worden. De sporen die hier zijn aangesneden betreffen allemaal recente verstoringen. Het archeologisch niveau bevindt zich in deze werkput op tussen 36,76 m + TAW en 37,21 m + TAW.

De werkputten 2-3-4 hebben een aantal sporen opgeleverd, maar hiervan zijn ook enkele als recente verstoringen te beschouwen. Daarnaast zijn ook enkele sporen, met name kuilen, aangesneden die wellicht te relateren zijn aan activiteiten op het erf en rondom de hoeve. Deze sporen hebben allemaal een zeer homogene vulling en scherpe aflijning, waardoor vermoed wordt dat het ze niet heel oud zullen zijn. Dateerbaar materiaal is er echter niet in gevonden. In werkput 4 werd een veldoven voor het aanmaken van bakstenen gevonden. Verder zijn enkele greppelfragmenten herkend. Het archeologische vlak in werkput 2 bevindt zich rond 36,30 m + TAW. In werkput 3 is dit ca. 36,09 m + TAW en in werkput 4 op ca. 35,93 m + TAW.

Werkput 5 is centraal over het centrale gedeelte van de hoeve gegraven. Hier is het archeologische niveau aangesneden op een diepte van ca. 110 cm onder het huidige maaiveld (ca. 36,58 m + TAW). Op deze diepte is een verharding aangetroffen waarin materiaal zat dat in de 17^e-18^e eeuw gedateerd kan worden. Deze verharding wordt geïnterpreteerd als de oorspronkelijke binnenkoer.

Werkput 6, gelegen ten zuiden van werkput 4 in het zuidelijke deel van het terrein, zijn twee greppelfragmenten aangesneden op 35,75 m + TAW. Werkput 7 tenslotte heeft geen archeologische sporen opgeleverd, hoewel hier volgens de cartografische bronnen een gebouw zou hebben gestaan.

Werkput 8 tenslotte situeert zich weer ter hoogte van het voormalige hoevecomplex, daar waar het zuidelijke gebouw is afgebroken. Hier zijn sporen aangetroffen die wellicht wel aan dit hoevecomplex kunnen worden toegeschreven. Een van de sporen is een aanlegssleuf waarin 17^e-eeuws materiaal is gevonden. De andere sporen zijn kuilen.

Globaal kan op basis van het vooronderzoek gesteld worden dat er verspreid over het terrein enkele sporen zijn teruggevonden die gerelateerd kunnen worden aan het hoevecomplex. Sporen van de oude pastorie of van de bebouwing langs de zuidelijke grens van het plangebied zijn niet gevonden. Verder zijn ook verschillende recente vergravingen gekarteerd.

Op basis van de profielen kan verder nog gesteld worden dat het archeologische niveau zich doorgaans op een diepte van 40-60 cm onder het huidige maaiveld bevindt. Alleen ter hoogte van de centrale koer van de hoeve is dit dieper; hier werden pas op een diepte van 110 cm onder het huidige maaiveld de resten gevonden van de verhardingen van de koer.

Op basis van deze resultaten werd een inschatting gemaakt van de waarde van de aangetroffen resten in functie van kennisvermeerdering. De meeste sporen zijn te relateren aan relatief recente activiteiten die op of rondom de hoeve hebben plaatsgevonden. Van deze sporen is de waarde als gering ingeschat. Alleen de sporen die mogelijk afkomstig zijn van de bouw en/of afbraak van het verdwenen verbindingsgebouw hebben een hogere waardering gekregen, alsook de verharding van de binnenkoer van de hoeve in werkput 5.¹⁶

5.6.2 Centraal Archeologische Inventaris:

CAI- Locatie	Beschrijving	Datering
<i>Binnen 200m</i>		
164413	Boerderij Goovaerts, hoek Kwerpsebaan - veldweg	Romeinse tijd
<i>Binnen 400m</i>		
3811	Sint-Pancratiuskerk EK.3.	middeleeuwen
3824	Hof van Quarebbe (versterkt kasteel)	middeleeuwen
1946	Vissegatstraat (aardewerk)	nieuwe tijd
3812	Hof ter Brugge (site met walgracht)	middeleeuwen
1899	Nederokkerzeelsesteenweg	Romeinse tijd
<i>Binnen 600m</i>		
1912	Oudebaan (afval van baksteenoven)	middeleeuwen
111	Sint-Amanduskerk	middeleeuwen
1918	Hoek Engerstraat en Zavelstraat	middeleeuwen
3633	Grootheuveling (lithisch materiaal)	steentijd
3823	Kuilen + Kasteel van Hagedocht (hoeve)	ijzertijd + volle middeleeuwen
875	Vissegatstraat-Zevenster (2 kuilen met aardewerk)	ijzertijd
990	Hoeve van Mils (restant van een kelder)	nieuwste tijd
165407	Kasteel van Ranssem	middeleeuwen
3829	Hof ten Dries (hoeve)	middeleeuwen
<i>Binnen 800m</i>		
4714	Kerkhof van Erps-Kwerps	Romeinse tijd
1920	Kammestraat, naast het Rode Schild (bewoning, funderingen)	middeleeuwen
212549	Kammestraat - Dorpsplein (ensemble aardewerk)	middeleeuwen
4707	Erps-Kwerps 1 (aardewerk en bouw materiaal)	ijzertijd
165408	Ranssem (verdedigingsgracht)	nieuwe tijd
3003	Lelieboomgaardenstraat EK.1. (lithisch materiaal)	steentijd

¹⁶ Claessen et.al. 2018.

<i>Binnen 1000m</i>		
165300	Bunker VD 17 (KW-Linie connectiekamer)	nieuwste tijd
2502	Wilder (kuil met aardewerk)	Romeinse tijd
3822	Schavenberghof (hoeve)	middeleeuwen
3643	K17 (lithisch materiaal)	steentijd
1740	Lelieboomgaardenstraat I (villa)	Romeinse tijd
150001	Lelieboomgaardenstraat II (muntvondst)	Romeinse tijd
1943	Frans Mombaersstraat I (bouw materiaal + aardewerk)	nieuwe tijd
3471	Keizerdellestraat (bouw materiaal)	Romeinse tijd

6 Synthese

In dit hoofdstuk wordt vooreerst een synthese gepresenteerd van de resultaten van het *assessment*. Hierbij wordt telkens aangegeven op welke van de onderzoeksvragen, die voorafgaand aan het bureauonderzoek zijn geformuleerd, een antwoord gegeven kan worden. Ook wordt hier aangegeven wat de impact is van de geplande werken en in hoeverre zij kunnen leiden tot verstoring van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief. Vervolgens wordt een korte synthese gegeven voor een niet-gespecialiseerd publiek.

De volgende onderzoeksvragen zijn voorafgaand aan de bureaustudie geformuleerd:

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

6.1 Synthese voor gespecialiseerd publiek

6.1.1 Samenvatting van de onderzoeksresultaten en beantwoording van de onderzoeksvragen

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd (**onderzoeksvragen 1-2**).

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op een ondergrond bestaande uit tertiaire zandige sedimenten. In de pleistocene loess is onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B-horizont aanwezig.

Historisch gezien is de ontwikkeling van Erps-Kwerps te plaatsen in de middeleeuwen maar verschillende Romeinse vondsten wijzen eveneens op bewoning in die tijd in de omgeving van het plangebied. De weg tussen Brugge en Keulen liep dan ook door deze gemeente. In de omgeving van het plangebied gaan de oudste vondsten terug tot in het neolithicum.

Tot op heden is de situatie grotendeels hetzelfde gebleven, de hoeve die op het terrein staat gaat al enkele eeuwen terug. De rest van het terrein wordt ingenomen door grasland.

6.1.2 Impact van vroegere en geplande werken

De hoeve die op het terrein staat, wordt op enkele punten gerestaureerd maar er worden geen bodemingrepen gepland. Ook grootschalige werken aan de hoeve zelf zijn niet gepland. Op de rest van het terrein wordt nieuwbouw voorzien, bestaande uit een aantal blokken, wegenis en groenaanleg.

In het kader van een eerdere opmaak van bouwplannen is reeds een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd, namelijk een proefsleuvenonderzoek. Hieruit is naar voren gekomen dat er verschillende verstoringen op het terrein aanwezig zijn maar dat er ook enkele sporen zijn die samenhangen met activiteiten die op de hoeve zijn uitgevoerd. Van de bewoning die in het zuidelijke deel van het terrein is weergegeven op de historische kaarten is niets teruggevonden. Het archeologisch niveau bevindt zich op een diepte van 50/60 cm -mv tot 80 -mv. In het merendeel van de proefsleuven lag het vlak op een diepte van 70-80 cm -mv. Deze resultaten zijn (nog) niet gerapporteerd, aangezien de bouwplannen in functie waarvan het onderzoek is uitgevoerd, niet concreet zijn gemaakt en deze vergunning nooit is aangevraagd. Het concept van deze archeologienota is echter wel ter beschikking gesteld door de huidige bouwheer. Hierdoor kunnen deze resultaten wel afgezet worden tegenover de huidige bouwplannen.

De nieuwbouw wordt gebouwd op basis van funderingen die in een sleuf worden geplaatst; deze funderingen bevinden zich onder de buitenmuren van de gebouwen en onder een enkele binnenmuur. De sleuven zijn niet breed (40 cm) en 80 cm diep. Tussen deze funderingen wordt een funderingsplaat gelegd op een diepte van 30 cm. De bijhorende verhardingen van de terrassen liggen op een maximale diepte van 50 cm. Uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat het archeologische niveau zich bevindt op een diepte van 50/60 tot 80 cm diepte. Over het algemeen ligt de diepte van dit niveau op 70-80 cm.

Dit betekent dat de werken voor de nieuwbouw slechts ter hoogte van de funderingssleuven het archeologische niveau zal raken. Dit zijn echter lineaire verstoringen met een zeer beperkte breedte, waardoor de totale impact van de nieuwbouw van de blokken als gering beschouwd kan worden.

De wegkoffer zal tot ca. 60 cm diep worden uitgegraven. De breedte van de wegkoffer bedraagt over het algemeen 3 m, uitgezonderd een klein stuk van het tracé dat 6 m breed is. Ook hier zal de impact, gezien de diepte van het archeologisch niveau op ca. 50/60 tot 80 cm, eerder beperkt zijn.

De wadi's hebben een relatief groot oppervlak, maar als gekeken wordt naar de diepte hiervan dan blijkt dat de wadi's op het diepste punt niet dieper zal zijn dan 45 cm -mv. Ook hier kan dus gesteld worden dat de impact zeer gering is en dat de werken het archeologisch niveau niet raken.

Ook de groenaanleg is dermate oppervlakkig dat deze niet het archeologisch niveau zullen raken. Deze hebben met andere woorden geen impact op het archeologisch niveau.

6.1.3 Potentiebepaling, kennisvermeerderingspotentieel en aanbeveling

Potentiebepaling

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek wijzen uit dat er op het terrein voornamelijk recente verstoringen, greppels en enkele kuilen die samenhangen met de activiteiten die op de hoeve zijn uitgevoerd, zijn gevonden. In de noordoostelijke kant is een mogelijke baksteenoven aangesneden maar het is heel onduidelijk uit de resultaten of dit ook een correcte interpretatie is. Er zijn geen sporen aangetroffen van de bebouwing die op de historische kaarten in het zuidelijke deel van het plangebied wordt weergegeven. Oudere sporen dan de nieuwste tijd zijn niet aangetroffen. Er is met andere woorden een middelmatige potentie tot het treffen van sporen uit de nieuwste tijd.

Kennisvermeerderingspotentieel

Er zijn voldoende argumenten om te stellen dat het plangebied zich in een archeologisch interessante zone bevindt. Door het proefsleuvenonderzoek is al wel iets meer geweten over de potentie van het terrein. Anderzijds is gebleken dat de geplande nieuwbouw slechts een geringe impact zal hebben op de bodem en het archeologisch niveau. Slechts op enkele lineaire locaties zal dit niveau daadwerkelijk geraakt worden. De verstoorde oppervlaktes zijn dan echter zo klein, dat zij geen kenniswinst zullen opleveren. Verder onderzoek is dan ook niet te verantwoorden vanuit een kosten-batenanalyse.

Aanbevelingen

Verder onderzoek is dan ook niet te verantwoorden vanuit een kosten-batenanalyse. Er wordt geadviseerd het terrein vrij te geven voor de geplande ontwikkelingen.

Literatuur

Geraadpleegde literatuur

Claesen, J., B. van Genechten, G. Verbeelen, E. Dirix, A. Sys, E. Audenaert, E. Keersmaekers & K. Bouckaert, 2018, *Archeologienota Erps-Kwerps – Rijckenberghoeve (nog niet ingediend)*.

Gysselinck, M., 1960: *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Van Ranst, E. & C. Sys 2000: *Eenvoudige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20.000)*, Gent.

Geraadpleegde websites

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be/>

www.cartesius.be

<https://geo.onroerenderfgoed.be>

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2021A269	1	Kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	nvt	1:20.000	januari 2021
2021A269	2	inplantingsplan en foto	huidige situatie	nvt	1:2.000	januari 2021
2021A269	3a-h	bouwplannen	nieuwe situatie	nvt	nvt	januari 2021
2021A269	4	historische kaart	uitsnede uit Frickxkaart (1744) met aanduiding plangebied	nvt	1:20.000	januari 2021
2021A269	5	historische kaart	uitsnede uit de Villaretkaart 1745-1748	nvt	1:10.000	januari 2021
2021A269	6	historische kaart	uitsnede uit Ferrariskaart (1771-1778) met aanduiding plangebied	nvt	1:10.000	januari 2021
2021A269	7	historische kaart	Mutatieschets 1830	nvt	nvt	januari 2021
2021A269	8	historische kaart	uitsnede uit Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding plangebied	nvt	1:10.000	januari 2021
2021A269	9	historische kaart	Mutatieschets 1847	nvt	nvt	januari 2021
2021A269	10	historische kaart	uitsnede uit Vandermaelenkaart (1845-1854) met aanduiding plangebied	nvt	1:10.000	januari 2021
2021A269	11	historische kaart	Mutatieschets 1879	nvt	nvt	januari 2021
2021A269	12	historische kaart	Mutatieschets 1928, 1939	nvt	nvt	januari 2021
2021A269	13	historische kaart	synthesepan	nvt	nvt	januari 2021
2021A269	14	orthofoto	luchtfoto uit 1971 met aanduiding plangebied	nvt	1:5.000	januari 2021
2021A269	15	orthofoto	luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding plangebied	nvt	1:5.000	januari 2021
2021A269	16	orthofoto	luchtfoto uit 2000 met 02aanduiding plangebied	nvt	1:5.000	januari 2021
2021A269	17	orthofoto	luchtfoto uit 2005 met aanduiding plangebied	nvt	1:5.000	januari 2021
2021A269	18	orthofoto	luchtfoto uit 2008 met aanduiding plangebied	nvt	1:5.000	januari 2021
2021A269	19	orthofoto	luchtfoto uit 2019 met aanduiding plangebied	nvt	1:5.000	januari 2021
2021A269	20	hoogtekaart	hoogteligging van plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II	nvt	1:15000	januari 2021
2021A269	21	bodemkaart	uitsnede tertiair geologische kaart met aanduiding plangebied	nvt	1:15.000	januari 2021
2021A269	22	bodemkaart	uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding plangebied	nvt	1:11.000	januari 2021
2021A269	23	bodemkaart	uitsnede bodemkaart met aanduiding plangebied	nvt	1:10.000	januari 2021
2021A269	24	archeologische kaart	CAI-locaties in de omgeving van het plangebied	nvt	1:10.000	januari 2021
2021A269	25	archeologische kaart	kaart van de proefsleuven en sporen	nvt	nvt	januari 2021